MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE MARAMUREŞ
SERIA „COLECȚII MUZEALE” III

BAIA MARE ÎN IMAGINI
Stampe şi fotografii

ediţia a III-a

VIOREL RUSU
LUCIA POP

Editura EUROTIP
BAIA MARE 2019

Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
Seria „COLECȚII MUZEALE” III

Producători: Consiliul Județean Maramureş
Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
RUSU, VIOREL
Baia Mare în imagini : stampe şi fotografii / Viorel Rusu, Lucia Pop. - Ed. a 3-a. - Baia Mare : Eurotip, 2019
Conține bibliografie
ISBN 978-606-617-408-4

I. Pop, Lucia

76
77

Editor: Viorel RUSU
Redactor: Oana LEŞIU
Tehnoredactor: Florin POP
Fotografii: Zamfir ŞOMCUTEAN
Traducere rezumate: Raluca PASCU
Coperta: Minerva LUCA

© 2019 - Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
© 2019 - Viorel Rusu
© 2019 - Lucia Pop

SECVENȚE BĂIMĂRENE
REFLECTATE ÎN DOCUMENTE SCRISE ŞI ICONOGRAFICE

VIOREL RUSU

Reconstituirea, chiar secvențială a trecutului oricărei aşezări, necesită apelul la sursele oferite de documente, de artefacte şi vestigii, de bunuri tridimensionale. Prezentul demers îşi propune să releve câteva dintre elementele definitorii ale devenirii oraşului Baia Mare, pe baza surselor documentare publicate până în prezent şi prin valorificarea informațiilor oferite de *fondul iconografic* păstrat în patrimoniul Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş.

Stampele, fotografiile şi cărțile poştale ilustrate din colecțiile muzeului reprezintă o sursă importantă pentru oricine este interesat de trecutul comunității căreia îi aparține, publicația *Baia Mare în imagini. Stampe şi fotografii,* din seria „Colecții Muzeale," propunându-şi să valorizeze, într-o viziune integratoare, acest segment patrimonial.

Baia Mare a apărut pe harta aşezărilor urbane ca urmare a activității de exploatare a minereurilor neferoase, primele informații certe cu privire la mineritul din zonă provenind din secolul XIV, chiar dacă începuturile medievale ale activităților de acest gen sunt mult mai timpurii, cel puțin din a doua jumătate a secolului XIII.

Asemenea altor structuri urbane medievale, Baia Mare a existat înaintea emiterii documentelor privilegiale, memoria comunitară consemnând ca primă carte de identitate a oraşului cunoscută până acum, diploma din 29 mai 1329 prin care regele Carol Robert de Anjou(1301-1342) acorda comitelui Corrardus, jude al oraşelor Baia Mare şi Baia Sprie, dreptul de a popula teritoriul împădurit existent între ele, în scopul dezvoltării mineritului. Baia Mare apare în document sub denumirea *civitas Rivuli Dominarum*, statutul de *civitas* (oraş) fiind păstrat pe tot parcursul evoluției sale. Documentul din anul 1329 nu s-a păstrat, conținutul său fiind rezumat într-un act din anul 1479.

Prima diplomă privilegială a oraşului, pe care o putem studia şi astăzi, datează din 20 septembrie 1347 şi a fost acordată de regele Ludovic I (1342-1382), la cererea judelui Martin, a parohului Ioan, magistrului Petru şi notarului Ulrich, jurați din Baia Mare şi Săsar (*Rivulo Dominarum et Zazar Bánya*), având în vedere faptul că privilegiul anterior al oraşului a ars într-un incendiu.

Prin acest nou privilegiu se stabilesc hotarele oraşului şi se acordă locuitorilor numeroase drepturi: libertatea de a-şi alege judele, jurații şi parohul, dreptul de a judeca în interiorul oraşului „toate pricinile ce se ivesc între ei, deopotrivă cele mari ca şi cele mici", asigurarea libertăților individuale, libertatea vămii, dreptul de desfacere liberă a vinului, dreptul de a se fortifica cu ziduri „împotriva năvalei duşmanilor", dreptul de a ține un târg anual, timp de cincisprezece zile „fără contenire", *Baia Mare fiind primul oraş din Transilvania care a primit acest drept*, înaintea Bistriței (1353) sau a Braşovului (1364), ceea ce atestă importanța şi statutul special acordat comunității băimărene.

O categorie distinctă de prevederi vizează organizarea mineritului, precizându-se ca, anual, să se aleagă un jude al minerilor care să supravegheze împreună cu judele oraşului şi cu jurații, activitatea desfăşurată în mine şi să exercite dreptul de judecată în problemele legate de minerit. De asemenea, judele şi jurații alegeau supraveghetorii minelor, care trebuiau „să cerceteze toate hrubele şi lucrările de mină şi să se îngrijească de venitul urburei" cuvenite regelui.

Toate acestea denotă faptul că la mijlocul secolului XIV Baia Mare era un oraş structurat şi riguros organizat, cu libertăți specifice unui ***oraş liber regal,*** care beneficia de o autonomie ridicată în raport cu instituția comitatului, situația menținându-se pe parcursul secolelor, până în anul 1876.

Documentele relevă şi diversele denumiri ale oraşului Baia Mare în cursul devenirii sale: *civitas, castrum* sau *castellum Rivuli Dominarum, Asszonypataka, Bagna, Nagibánya, Nagybánya* sau *Frauenbach, Neustadt, Welka-Bánya.*

În anul 1411 este atestată existența *Monetăriei* la Baia Mare, ale cărei începuturi sunt mai timpurii, probabil chiar din prima jumătate a secolului XIV. Aceasta s-a impus ca principala monetărie din Transilvania şi Ungaria, în 1463 realizând un venit net de 20.000 florini anual, comparativ cu cele din Buda (8.000 florini anual) sau Sibiu (6.000 florini anual).

Mijlocul secolului XV a însemnat intrarea oraşului în posesia şi sfera de influență a puternicei familii a Huniazilor, fapt benefic pentru dezvoltarea sa economică şi edilitară. Reînnoirea şi lărgirea vechilor privilegii, sprijinirea mineritului şi a monetăriei, prin deschiderea de noi galerii şi prin aducerea de specialişti străini, construcțiile spectaculoase, ajunse până în zilele noastre ca moşteniri valoroase şi simboluri istorice şi arhitectonice, toate acestea au contribuit la configurarea identității unui oraş prosper, validat ca unul dintre cele mai dezvoltate centre miniere din regatul Ungariei.

Astfel, la 2 ianuarie 1445, Ioan de Hunedoara, voievod al Transilvaniei (1441-1446), guvernator al Ungariei (1446-1453), la cererea judelui şi juraților, dispune ca autoritățile din țară să respecte privilegiile locuitorilor oraşului Baia Mare, mai ales cele privitoare la scutirea de vamă şi libera trecere a celor care călătoresc în problemele mineritului şi pentru procurarea de alimente.

În anul 1446, Ioan de Hunedoara a vizitat oraşul şi a dispus construirea unui edificiu pentru soția sa, cunoscut astăzi sub numele de *Casa Elisabeta*, precum şi a turnului–clopotniță pentru impunătoarea biserică „Sfântul Ştefan", care era deja ridicată. Finalizat de către fiul său, regele Matia Corvin (1458-1490), acesta constituie astăzi un autentic simbol istoric şi arhitectural al oraşului.

Turnul Sf. Ştefan sau „turnul mare" era şi un loc ideal pentru observarea atentă a oraşului, respectiv a împrejurimilor, iar din primele decenii ale secolului XVII, funcționalitatea şi utilitatea acestuia se amplifică prin montarea primului orologiu (1628).

Un alt element de civilizație urbană care merită amintit este faptul că, printr-o diplomă emisă la 7 mai 1472, regele Matia permite oraşului să perceapă vamă pentru căruțele care intră la târgul săptămânal din oraş, cu dreptul de a folosi acest venit pentru pavarea şi curățirea străzilor.

În sfera economică, regele a fost preocupat de organizarea activităților miniere şi sporirea producției de metale prețioase, întărind la 12 mai 1458 privilegiile anterioare ale oraşului. În plan juridic, un privilegiu important l-a constituit acordarea puterii de judecată deplină oraşului, prin exercitarea dreptului de a pedepsi cu moartea – „ius gladii", la 25 iunie 1484.

Între alte privilegii, important prin conținut este şi cel din 9 noiembrie 1469 prin care regele Matia Corvin acorda oraşului, la cererea judelui, dreptul de a se înconjura cu ziduri împotriva repetatelor atacuri din afară, venite din partea românilor din Moldova („valahorum Moldavensis"). Vechiul sistem de apărare, format din valuri de pământ şi palănci (întărituri din trunchiuri de copaci aşezați orizontal) a fost înlocuit cu ziduri construite de către localnici, din piatră şi cărămidă, întrerupte din loc în loc de turnuri (bastioane) puternice.

Din sistemul de fortificații ale oraşului, astăzi poate fi văzut şi vizitat *Turnul Măcelarilor*, ridicat în jurul anului 1500, cunoscut şi sub numele de *Bastionul de Muniții*, deoarece în încăperea boltită aflată la primul nivel s-a depozitat, într-o anumită perioadă, muniția necesară pentru apărare.

Accesul în interiorul oraşului se realiza prin mai multe porți de intrare, cele mai importante fiind: *Poarta Maghiară (Poarta de Sud)*, construită după anul 1500, în zona Pieței Izvoarelor de azi, respectiv *Poarta Podului (Poarta de Nord)*, localizată la capătul străzii Podul Viilor. Acestora li se adăugau o poartă situată în est, pe actuala stradă Vasile Lucaciu, şi una înspre vest, în zona actualului Colegiu Național „Gheorghe Şincai".

Hotarele oraşului se întindeau, conform diplomei de la 1347, confirmată inclusiv de regele Matia la 1476, dincolo de sistemul de apărare amintit, cuprinzând domeniul oraşului.

Pe lângă minerit, ca activitate determinantă, la Baia Mare este atestată documentar, pentru secolele XIV-XVIII, existența unui număr însemnat de meşteşugari, independenți sau organizați în bresle: aurari, argintari, măcelari, dogari, croitori, brutari, blănari, cizmari etc. Organizarea în bresle s-a păstrat până în a doua jumătate a secolului XIX, în anul 1872 constituindu-se asociații „industriale".

Piața orașului (Circulus Fori) servea de târg și piață, aici desfășurându-se și târgul anual, Baia Mare având dreptul, prin diploma din anul 1437, de a organiza „un iarmaroc și târg de an" care să înceapă în duminica dinainte de 16 octombrie (sărbătoarea „fericitului Gall mărturisitorul") și „să țină fără contenire cincisprezece zile".

După formarea Principatului autonom al Transilvaniei (1541) orașul Baia Mare, minele și monetăria au ajuns în proprietatea principilor ardeleni, care au introdus metoda arendării minelor, atât unor particulari, precum familiile Herberstein sau Lisibona, dar și orașului, rezultatele fiind mai degrabă negative.

În plan educațional, secolul XVI a adus, pe fondul izbânzii Reformei, înființarea *Scholii Rivulina* (1547), prima școală evanghelică reformată superioară, a cărei istorie este legată atât de destinul confesiunii căreia îi aparținea, cât și a comunității băimărene în ansamblu.

Intrarea zonei Baia Mare sub jurisdicție austriacă a determinat modificări în plan administrativ, *Diploma Leopoldină* din anul 1691 consfințind trecerea orașului în „Partium" și în administrarea regilor Ungariei. Noul regim s-a instaurat cu dificultate, cauze multiple favorizând instabilitatea socială, pe fondul crizei politice și economice. În contextul răscoalei antihabsburgice condusă de principele Francisc Rákóczi al II-lea (1703-1711), Baia Mare a devenit teatrul de desfășurare al unor operațiuni militare, în cursul cărora haiducul Grigore Pintea (Viteazul), devenit comandant în oastea lui Rákóczi și-a găsit sfârșitul în zona Porții de Sud, fapt consemnat în protocolul de ședință al magistratului în 14 august 1703.

Mijlocul secolului XVIII aduce mutații semnificative în ceea ce privește organizarea sistemului minier, prin înființarea la Baia Mare a *Inspectoratului superior minier* (*Inspectorat Oberamt*), subordonat direct erariului regal. Noua instituție avea atribuții organizaționale, judiciare și financiare, pentru exercitarea cărora au fost create oficii miniere și oficii de topitorie, precum și judecătorii miniere, transformate ulterior (1788) în tribunale miniere districtuale. Jurisdicția celui de la Baia Mare se întindea asupra unui număr de 6 comitate din Ungaria și asupra Districtului Chioarului. Pentru a fi concentrate toate serviciile tehnice și administrative, între anii 1734-1739 a fost construită o clădire destinată Inspectoratului superior minier, în care a funcționat și *Monetăria* (*Műnz Amt*). Edificiul a fost considerabil mărit în anul 1782, luând forma și proporțiile pe care le păstrează și astăzi, aici fiind sediul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș.

O conscriere a impunerilor de la sfârșitul secolului XVIII (1790) ne oferă o imagine de ansamblu asupra orașului, consemnând existența unui număr de 3.580 locuitori și a 705 case.

A doua jumătate a secolului XVIII consemnează apariția unei problematici noi care, deși cantonată inițial pe palier ecleziastic, va pune în discuție întregul sistem comunitar băimărean. În această perioadă, românii de confesiune greco-catolică încep seria demersurilor care vizau obținerea unui lot de pământ necesar construcției unei biserici proprii. Într-o ecuație complicată, în care nu au lipsit idiosincraziile „celor vechi" față de cei care amenințau să se insinueze într-o solidaritate forjată prin tradiție, actorii au fost nu doar credincioșii români și conducerea orașului, ci și forurile guvernamentale și ecleziastice superioare. Intervenția suveranei Maria Tereza (1717-1780) a fost decisivă, aceasta dispunând în 1767 acordarea unui lot necesar construirii bisericii și școlii românilor în suburbiile orașului Baia Mare. Peste un an, conducerea urbei a pus la dispoziția uniților un teren situat în partea răsăriteană a orașului, imediat dincolo de zidul de apărare, mai exact între acesta și strada Baia Sprie. Terenul se învecina la est cu grădina aflată în posesia Monetăriei, la sud cu calea („via") „Curuli", la vest cu zidul orașului. Înălțarea bisericii românești a început în anul 1771, iar conscripția ecleziastică din 1787 a consemnat în contul greco-catolicilor din Baia Mare o biserică de zid, un paroh și 1114 suflete. Structura demografică și confesională a orașului s-a schimbat spectaculos în a doua jumătate a secolului XVIII, societatea începând să iasă năvalnic din tiparele medievale.

Din punct de vedere edilitar și celelalte confesiuni și-au edificat noi biserici. Astfel, între anii 1717-1720 s-a construit Biserica romano-catolică „Sf. Treime", lăcaș de cult deținut de iezuiți până la desființarea ordinului, în 1773, când a devenit biserică parohială. O altă construcție

impozantă este Biserica reformată de pe actuala stradă Podul Viilor, construită între anii 1792-1809 (turnul fiind terminat în anul 1836) şi considerată un valoros monument de stil neoclasicist.

Secolul XIX accentuează tendinţele de urbanizare şi modernizare, documentele relevând că, din punct de vedere demografic, populaţia oraşului a crescut constant, de la 3.744 locuitori în 1820, la 4.250 în anul 1842, respectiv la 9.089 în 1896.

Din punct de vedere organizaţional, locul Inspectoratului superior minier a fost luat, în a doua jumătate a secolului XIX de către *Direcţia minelor din Baia Mare*, cu atribuţii extinse care au propulsat-o ca a doua instituţie de acest gen din Ungaria.

Sfârşitul secolului XIX a adus noi elemente de identitate pentru Baia Mare care a început să se afirme ca un *centru artistic* european, întemeiat pe fundamentele unei structuri educaţionale instituţionalizate, respectiv *Şcoala particulară de pictură Simon Hollósy* (1896-1901). *Centrul artistic Baia Mare* funcţionează neîntrerupt din anul 1896, asigurând oraşului un loc şi un rol bine definite pe harta artei plastice din România şi din Europa.

Aceleaşi perioade îi aparţine şi *Asociaţia muzeală băimăreană*, înfiinţată la 31 august 1899 prin eforturile istoricului Gyula Schönherr şi care a reuşit să atragă în sprijinul ideii de înfiinţare a muzeului oraşului atât intelectualii cât şi autorităţile locale, instituţia muzeală deschizându-şi porţile la 19 iunie 1904.

Începutul secolului XX continuă seria realizărilor urbanistice, în anul 1910 inaugurându-se *Hotelul Ştefan,* edificiu impunător ridicat pe locul construcţiei având aceeaşi utilitate, dar care fusese afectată de un incendiu puternic în anul 1905. În 1911 s-a dat în folosinţă clădirea nouă a *Şcolii de Pictură*, fenomenul artistic de la Baia Mare înregistrând, până după cel de-al Doilea Război Mondial, mai multe substructuri ale educaţiei artistice: Şcoala Hollósy (1896-1901), Şcoala Liberă de Pictură (1902-1927), Şcoala de Arte Frumoase (1927-1935 şi 1940-1950).

Parcul oraşului s-a conturat pe locul grădinii publice amenajată în perioada 1840-1890, devenind un motiv de mândrie pentru localnici, dar şi de apreciere pentru oaspeţii oraşului.

Unirea din 1918 şi instaurarea administraţiei româneşti au determinat modificări structurale, în consonanţă cu evoluţia societăţii româneşti. Astfel, *Direcţia minelor şi uzinelor metalurgice Baia Mare* a preluat toate proprietăţile fostei structuri existente anterior, coordonând exploatările miniere din zonă (Valea Roşie, Dealul Crucii, Baia Sprie, Cavnic, Băiuţ), dar şi pe cele din Rodna Veche, Roşia Montană şi Săcărâmb, precum şi Uzinele metalurgice Firiza de Jos şi Zlatna. Pe lângă aceste mine ale statului au funcţionat şi societăţi miniere particulare, multe cu capital străin.

Realităţile economice nu păreau să fi fost într-o contradicţie fundamentală cu mediul înconjurător, de vreme ce, la data de 16 iunie 1930 Baia Mare a fost declarată *staţiune climatică*, situaţie care a adus beneficii zonei pe parcursul deceniului 4. Parcul central, redenumit „Regina Maria" constituia un element important al staţiunii, căruia i se adăugau şi altele, precum Colonia de Pictură, Sanatoriul Wagner şi Hotelul Ştefan, loc în care se desfăşurau atât reprezentaţii teatrale, cât şi expoziţii ale pictorilor care promovau frumuseţile oraşului şi ale zonei adiacente.

Piaţa din centrul vechi, în care se desfăşurau tradiţionalele târguri, a fost înlocuită, în anii 1933–1934, cu un parc bine îngrijit, toate aceste realităţi contribuind la definirea oraşului Baia Mare ca o aşezare urbană cochetă şi liniştită, în pofida dezvoltării activităţilor de extracţie şi de prelucrare a minereurilor neferoase, comparativ cu perioada anterioară.

Bazată pe aceste atuuri, elita băimăreană a iniţiat demersuri pentru validarea oraşului şi din perspectivă administrativă, Baia Mare devenind reşedinţa judeţului Satu Mare, însă doar pentru o scurtă perioadă (1926). Eşecul i-a determinat pe lideri să se orienteze spre alte proiecte astfel că, la 5 iunie 1930 Baia Mare a devenit reşedinţa Episcopiei Greco-Catolice a Maramureşului, înfiinţarea acestei structuri ecleziastice fiind prevăzută în Concordatul încheiat în anul 1927 între Sf. Scaun şi Regatul României. Jurisdicţia sa îi cuprindea pe credincioşii români din judeţele Maramureş, Satu Mare şi, parţial, Sălaj, dar şi pe cei ruteni din Bucovina, Maramureş şi Sătmar. Catedrala noii episcopii a devenit biserica edificată în perioada 1905-1910 (ctitor fiind protopopul Alexandru Breban), situată pe actuala stradă Vasile Lucaciu, care înlocuia prima biserică românească (1771). Reşedinţa primului episcop

Alexandru Rusu a fost stabilită în impunătorul imobil construit în anul 1892, în care îşi desfăşurase activitatea fosta Şcoală civilă de fete.

Această configurare instituţională a adus prestigiu social oraşului, definindu-l ca un pol urban dinamic, având funcţiuni bine articulate de ordin economic, ecleziastic, cultural şi turistic.

Avatarurile celui de-al doilea război mondial şi ale perioadei ocupaţiei (1940-1944) au marcat profund comunitatea băimăreană, însă pentru proiectele regimului comunist, oraşul Baia Mare devenise interesant atât din perspectivă economică, cât şi administrativă. Cu o politică economică bazată pe industrializare, localităţii îi era rezervată o dezvoltare accentuată, în care mineritul şi metalurgia predominau în raport cu celelalte ramuri industriale. Această componentă a fost dublată de cea administrativă, oraşul devenind reşedinţa regiunii Baia Mare (1950), denumită ulterior Maramureş, iar în anul 1968 a judeţului Maramureş.

Dezvoltarea economică, edilitară, educaţională, creşterea demografică au fost exponenţiale. Astfel, dacă în anul 1930 Baia Mare avea 13.856 locuitori, în 1974 numărul acestora se cifra la 89.866.

Imaginile din album surprind atât realizările industriale şi urbane, cât şi o altă realitate care, treptat, devine nu doar diferită, ci şi opusă celei oficiale, cultivată de propaganda comunistă. Astfel, cenuşiul începe să predomine nu doar la nivelul imaginii de ansamblu, ci şi la cel al existenţei cotidiene, atât de marcată de lipsuri, cu precădere în ultimii ani ai regimului.

Intrarea „cetăţii" în „zodia libertăţii", după evenimentele din 1989, cu plusurile şi minusurile susceptibile a fi identificate este surprinsă prin imagini care dau posibilitatea privitorului să realizeze propria analiză de genul *trecut – prezent*.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Alexa T., Moldovan T., Muscă M., *Centrul Artistic Baia Mare 1896-1996*, Baia Mare, 1996.

Bălănescu S., Achim V., Ciolte A., *Istoria conducerii mineritului, a metalurgiei neferoase şi preţioase din nord-vestul României*, Baia Mare, 2002.

Căpîlnean V., Sabău I., Oszóczki C., Balogh A., Schrek V., *Îndrumător în Arhivele Statului Judeţul Maramureş*, Bucureşti, 1974.

Csoma G., *Baia Mare – 670 „... suprema tărie a oraşului"*, Baia Mare, 1999.

Csoma G., *Baia Mare – 670. Arcuri peste timp. Istoria oraşului Baia Mare între 1918 – 1944*, Baia Mare, 2000.

Csoma G., *Baia Mare – 670. Umbre şi lumini. Istoria oraşului Baia Mare între 1945 – 1989*, Baia Mare, 2001.

Ghitta O., *Cum au ajuns românii să-şi facă biserică la Baia Mare?*, „Artă, Istorie, Cultură. Studii în onoarea lui Marius Porumb", Cluj-Napoca, 2003.

Feştilă A., Pintilie I., Cădariu I., Sabău I., Achim V., *Monografia municipiului Baia Mare*, Baia Mare, 1972.

Goldenberg S., *Contribuţie la o istorie a cămării şi monetăriei din Baia Mare*, „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj", I – II, 1958 – 1959.

Kacsó C., *Repertoriul arheologic al judeţului Maramureş*, vol. I-II, Bibliotheca Marmatia 3, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare, 2011.

Krizsán P.P., *Oglinda oraşului Baia Mare – Nagybánya Tükre*, Baia Mare – Nagybánya, 1933.

Niedermaier P., *Habitatul medieval în Transilvania*, Bucureşti, 2012.

Palmer K., (red.), *Nagybánya és környéke*, Nagybánya, 1894.

Oszóczki C., *Documente inedite referitoare la Pintea Viteazu în arhivele maramureşene*, „Marmatia", II, 1971, Baia Mare. **Oszóczki C., Sabău I.**, *Direcţia minelor şi uzinelor metalurgice Baia Mare*, „Revista Arhivelor" X, 1/1967.

Rusu V., Pop L., ***Baia Mare în imagini. Stampe şi fotografii,*** Colecţii Muzeale III, Muzeul Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare, 2011.

Sabău I., *Despre monetăria din Baia Mare în secolele XV – XVII*, „Marmatia", III, 1977.

Tökölyi R., *Turismul băimărean în perioada interbelică. Studiu de caz: Staţiunea climatică 1930 – 1940*, „Revista Arhivei Maramureşene", nr. 2/2009.

SECQUENCES PICTURING BAIA MARE, CAPTURED IN WRITTEN DOCUMENTS AND ICONOGRAPHY

Abstract

Restoring even sequences of any settlement's past requires an invocation of sources offered by documents, artifacts and vestiges, three-dimensional assets. The present intercession aims to reveal some of the defining elements of Baia Mare's growing, starting with its documentary attestation in 1329, based on documentary sources published so far and by making the most of the information provided by the iconographic fund, preserved in the patrimony of Maramures County Museum of History and Archaeology.

The collective memory states as the first city's identification card the document from the 29th of March 1329, in which king Carol Robert (1301-1342) gives the forest located between Baia Mare and Baia Sprie, in order to be populated, to cham Corradus, ruler of the two settlements. In the document, Baia Mare is mentioned as *civitas Rivuli Dominarum*.

The first privileged diploma of the city, which we can study up to date, dates from the 20th of September 1347 and was granted by king Ludovic I (1342-1382). The document sets the city's boundaries and confers the citizens numerous rights: the freedom to choose their cham, jury and parson, the right to judge within the city "all the causes that arise between them, both the major and the minor ones", the securement of individual liberties, customs' freedom, the right of a yearly fair, no ceasing for fifteen years, the right of free wine sale, the right to fortify with walls "against enemies' assault".

In the mid 14th century, Baia Mare was a well structured and organized city, with particular freedoms for a free royal city, which benefited of a high autonomy in relation to the shire insitution from Satu Mare, keeping its posture during the centuries, until 1876.

The names of Ioan de Hunedoara (1446-1453) and King Matia Corvin (1458-1490) are related to the renewal of old privileges, but also to halls which stay until today as symbols of the city, halls as St. Stephen's Tower, Elizabeth House, the Butchers' Tower, the last one being part of the fortification system.

The entrance of Baia Mare area in the Austrian jurisdiction (1694) led to changes in the administrative area, consecrated in 1691 by *Diploma Leopoldinum* which passed the city in "Partium' and in the administration of Hungarian kings. At the same time, it brought significant mutations regarding the organization of the mining system, by founding *The Superior Mining Board* in Baia Mare.

The late 19th century brought new identity elements to the city of Baia Mare, which begun to assert itself as an European artistic centre, established on the foundations of an institutional educational structure, namely Simon Hollósy private school of painting (1896-1901). The *Artistic Center* Baia Mare operates uninterrupted since 1896, ensuring the city a place and a well defined part on the fine arts map from Romania and Europe.

After the Great Union in 1918, the city continued to evolve, but the economic realities dominated by mining were not in a fundamental contradiction with the environment, therefore in 1930, Baia Mare was declared a climate resort. At the same time, Baia Mare became the see of the Greek-Catholic Bishopric of Maramures, ecclesiastical structure whose jurisdiction spread over Maramures county, Satu Mare county and a part of Salaj county. This institutional setup brought social prestige to the city, defining it as a dynamic urban pole, with well articulated economic, ecclesiastical, cultural and touristic functions.

After World War II, during the communist regime, the city knew a pronounced development, in which mining and metallurgy prevailed over other industries. The city became the region's seat (1950), and in 1968 the seat of Maramures county.

The album's images capture both industrial and urban achievements, but also another reality, which gradually becomes not only different, but opposite to the official one, raised by the communist propaganda. The city's entrance into the "freedom house", after the events of 1989, with its perceptible ups and downs, is surprised by images that enable the viewer to perform his own *past-present* analysis.

STAMPE, FOTOGRAFII ŞI CĂRŢI POŞTALE ILUSTRATE DIN COLECŢIILE MUZEULUI

Lucia POP

Evenimente culturale importante desfăşurate la Baia Mare în a doua jumătate a secoluluil al XIX-lea au declanşat şi conturat sisteme instituţionale, stabilizate şi permanetizate în timp, care au impulsionat procesul evolutiv influenţând considerabil modelarea şi revitalizării comunităţii. Astfel *Şcoala de pictură* a dezvoltat la Baia Mare un fenomen, o mişcare artistică de mare complexitate şi amploare, cu o evoluţie mai mult decât centenară. Motivaţiile pedagogice incipiente ale lui Simon Hollósy (1857-1918) de a înfiinţa pe cont propriu o *academie de artă* au pus temeliile unui învăţământ artistic care din anul 1896 încoace a fost unul dintre principalele domenii instituţionalizate în oraşul Baia Mare fiind şi o constantă esenţială a profilului aparte al acestui fenomen artistic băimărean. În aceeaşi perioadă şi în acelaşi context de cristalizare instituţională se materializează mai vechea idee de înfiinţare a unui muzeu al oraşului, pe fundamentul deja existent al unor colecţii destul de variate ca şi conţinut. Într-o primă etapă a fost constituită *Asociaţia muzeală băimăreană* (31august 1899), prin contribuţia substanţială a remarcabilului istoric Gyula Schönherr (1864 - 1908), membru al Academiei Ungare. Datorită unei conlucrări fructuoase a intelectualităţii băimărene cu autorităţile locale din perioada respectivă dar şi a unei conjucturi generale favorabile fenomenului incipient de tezaurizare patrimonială, de ocrotire şi valorificare a mărturiilor trecutului, în scurt timp a fost inaugurat pentru public *Muzeul orăşenesc Baia Mare* (19 iunie 1904) care, la rândul său are o istorie centenară. Aceste instituţii fundamentate pe aceleaşi structuri profesionalizate şi pe aceleaşi principii de colecţionare, cercetare şi valorificare publică, au constituit, de la formarea lor, importante nuclee de culturalizare, de instruire şi de educare, în principal a membrilor comunităţii băimărene şi, nu în ultimul rând adevărate cărţi de vizită ale oraşului în contextul protocolului specific timpului.

Istoria medievală a oraşului Baia Mare o cunoaltem desigur, în primul rând, prin intermediul informaţiilor furnizate de sursele documentare scrise dar şi prin intermediul artefactelor, a vestigiilor sau a bunurilor materiale tridimensionale. Un important izvor documentar se adaugă la un moment dat celor amintite şi anume fondul iconografic a cărui conţinut este raportat direct la evoluţia istorică atât în ceea ce priveşte tehnologia cât şi conţinutul tematic. Un anumit segment din acest fond face obiectul prezentării noastre respectiv categoriile speciale formate din stampe, fotografii şi cărţi poştale ilustrate, raportate desigur la istoria oraşului Baia Mare. Această categorie aparte de bunuri culturale face obiectul colecţionării în principal de către muzee, biblioteci, arhive, dar şi de către persoane fizice care se constituie în colecţionari particulari. Oriunde s-ar afla aceste bunuri în păstrare au aceeaşi valoare documentară deosebit de importantă pentru cunoaşterea trecutului, fie el social-politic, economic, militar, fie cultural sau religios, din viaţa unei comunităţi. Din fericire muzeul băimărean, de la înfiinţarea sa în anul 1904, a colectat şi colecţionat, într-un mod cât se poate de ordonat şi responsabil astfel de materiale imagistice pe care, de atunci şi până astăzi, multe generaţii de specialişti s-au străduit să le păstreze, să le conserve şi să le pună în valoare. Intenţia noastră, aşadar, este aceea de a face în cele ce urmează o prezentare succintă a colecţiilor de stampe, fotografii şi cărţi poştale ilustrate aflate în patrimoniul Muzeului Judeţean de Istorie şi Arheologie Maramureş făcând precizarea că, din cele peste 500 de imagini existente ne vom opri doar asupra acelora care au ca obiect tematic aspecte din oraşul Baia Mare. Nu vom aborda în detaliu istoria evenimenţială ci doar tangenţial având în vedere incursiunea în istoria locală din materialul precedent, scopul demersului nostru fiind acela de a face cunoscută şi de a valoriza o colecţie patrimonială de excepţie realizând con-

comitent şi o cvasi-etalare a evoluției oraşului Baia Mare, pe o întindere de timp de peste 200 de ani şi, în final să producem acel efect provocat de posibilitatea analizei comparative între *ieri şi azi, trecut şi prezent* care stârneşte interesul publicului. Principiul fundamental care stă la baza acestei prezentări este cel cronologic atât în expunerea pe grupaje în funcție de compoziția tematică, cât şi în evoluția şi dezvoltarea în timp a colecțiilor. Cea mai mare parte a imaginilor, indiferent de tehnica realizării şi a suportului material, aparținând secolelor XVIII şi XIX, provin din fondurile vechi ale muzeului în care au intrat la un moment dat prin procedura donațiilor făcute de persoane fizice sau instituții. Informațiile documentare privind conturarea acestor colecții şi dezvoltarea lor în timp ne sunt oferite de Registrele de inventar ale Muzeului orăşenesc Baia Mare. Acestea consemnează înregistrarea obiectelor intrate în colecțiile foarte variate ca şi conținut începând cu anul 1898 până în jurul anilor 1950, când muzeul devine regional, perioadă din care evoluția poate fi urmărită prin intermediul documentelor din arhiva instituției şi a registrelor actuale de evidență ştiințifică a patrimoniului. O bună parte din acest material imagistic, îndeosebi cel aparținător celei de a doua jumătăți a secolului XIX şi primelor decenii ale secolului XX, se raportează la configurația fostului oraş medieval. *Centrul istoric* de astăzi al municipiului Baia Mare, monument istoric, de categoria A, aparținând secolelor XV-XIX, păstrează în mare configurația de odinioară a ceea ce s-a numit *Circulus Fori*. Vechea piață, un patrulater de aproximativ 130/90 metri, cu edificii ridicate, majoritatea în secolul XVIII pe fundații mult mai vechi, are o istorie pe care o putem cunoaşte în directă corelare cu evenimentele desfăşurate în incinta ei, consemnate documentar iar configurația şi funcționalitatea sa în timp prin intermediul acestui suport iconografic. Fiecare casă, personalizată sau nu are o poveste a sa legată într-un fel sau altul de un nume, de un moment istoric sau de memoria colectivă.

Stampele, cu procedee şi tehnici variate de executare (desene, acuarele, gravuri, grafică, litografii) se constituie întro colecție de aproximativ 30 de piese din care doar şase au ca tematică oraşul Baia Mare. Acestea, cu mici excepții au intrat în patrimoniul muzeului băimărean după anul 1900. Amintim printre donatori pe: Zsigmond Pap (1902), Károly Stoll (1908) sau Gyula Schönherr (1908). Stampele reprezintă imagini de ansamblu ale oraşului din ultimele decenii ale secolului XVIII şi începutul secolului XIX. Vom insista asupra valorilor documentare ale acestora şi mai puțin asupra semnificațiilor artistice care nu fac obiectul prezentării noastre. Din acest grupaj amintim stampa reprezentând o vedere spre berăria din Baia Sprie, spre satul Tăuții de Sus şi oraşul minier Baia Mare, realizată în tuş de baronul Franz von Haklberg und Landau, datată 12 iunie, 1787, care ne oferă câteva amănunte semnificative (Planşa II). În ansamblu tematica acestei lucrări este deosebit de generoasă reuşind să cuprindă imagini din trei localități care, într-adevăr sunt foarte apropiate unele de altele. Interesul nostru se îndreaptă însă spre registrul secundar al stampei rezervat Băii Mari. Aici se află reprezentări, de mici dimensiuni, ale unor edificii foarte importante secole la rând pentru comunitatea băimăreană cum este complexul arhitectural format din monumentala biserică gotică „Sfântul Ştefan", turnul-clopotniță cu acelaşi nume, edificii construite în secolele XIV, XV şi clădirea Bisericii romano-catolice „Sfânta Treime", ridicată în prima jumătate a secolului XVIII. Din vechea construcție, odinioară principala dominantă a oraşului, respectiv din biserica gotică, în ultimele decenii ale secolului XVIII se mai păstrau doar pereții, sacristia şi o parte a acoperişului din zona altarului. În plan mai îndepărtat al aceluiaşi registru se distinge silueta Turnului Măcelarilor (Bastionul de Munții), componentă importantă a vechii centuri de piatră din sistemul medieval de apărare al cetății demarat în ultimele decenii ale secolului XV, şi Capela Rozalia construită în anul 1771, când oraşul era bântuit de pestă. Această stampă ca şi următoarele din prezentare sunt cele mai vechi şi printre puținele imagini păstrate care ne redau etape esențiale din evoluția edilitară, de altfel importantă componentă a istoriei locale. Turnul bisericii „Sfântul Ştefan", ctitoria huniazilor, Ioan de Hunedoara şi Matia Corvin, apare ca un laitmotiv atât în stampe cât şi în fotografii, ceea ce ne demonstrează însemnătatea sa deosebită pentru membrii comunității băimărene de-a lungul timpului. Alte imagini din acest grupaj ne prezintă oraşul Baia Mare privit de pe Dealul Florilor, respectiv din partea de nord sau dinspre vest, imagini trecute prin viziunea artistului, de cele mai multe ori anonim. Cunoscută şi mult mediatizată este stampa *Poarta Podului,* datată 1802, autor necunoscut. Această imagine cu o realizare şi compoziție artistică de excepție are şi o valoare documentară pe măsură. În primul rând este

unica imagine păstrată a unei porți de intrare în orașul medieval, respectiv poarta de nord aflată la capătul podului peste râul Săsar, desigur cu o formă edilitară diferită de cea inițială. Cea mai întinsă suprafață tematică a lucrării esre ocupată de cursul râului Săsar fiind evidentă extinderea orașului dincolo de această cale de acces încă păzită riguros. În acest context sunt redate și alte edificii importante amplasate în imediata apropiere a porții. Este vorba despre Monetăria orașului care a mai funcționat până în jurul anilor 1860 și Biserica reformată cu turnul-clopotniță nefinalizat (Planșele VI, VII). Un loc important în colecție îl are stampa încadrată perfect în planul topografic a zonei Baia Mare, realizat în anul 1809 de către același autor aminitit, baronul Franciscus de Haklberg et Landau (Planșele VIII, IX). Planul, inscripționat, ca și textul legendei, în limba latină, are în registrul inferior o compoziție în culori pastelate care, la rândul său este alcătuită din trei imagini distincte cu tematică diferită, respectiv o scenă câmpenească, o scenă de lucru în teren a topografilor și imaginea care prezintă Baia Mare privită dinspre sud, suprapusă primei scene. În această ultimă secvență în contextul edilitar mai extins al orașului sunt scoase în evidență edificii importante precum Gimnaziul superior de stat, Biserica romano-catolică „Sfânta Treime" și desigur turnul bisericii „Sfântul Ștefan", ruinele acelei construcții gotice nefiind cuprinse din cauza unghiului din care este realizată imaginea. O ultimă reprezentare a bisericii, de această dată în totală ruină, ne oferă un desen în creion, realizat de Zsigmond Pap, în anul 1842, lucrare donată de autor muzeului în anul 1902 (Planșa X). Desenul ne ilustrează turnul bisericii „Sfântul Ștefan" cu terminația în formă de bulb cu vârful conic prelungit, detaliu de arhitectură pe care îl va mai păstra doar puțin timp. Aceste reprezentări conferă lucrării o mare valoare documentară fiind singura imagine, după știința noastră, care ne redă monumentala construcție în acest stadiu urmată foarte repede de înlăturarea completă a ruinelor, moment consemnat de documentele scrise. În prima jumătate a secolului XIX (1829, 1839) o tehnică nouă de redare a imaginii, de foarte mare însemnătate – fotografia, declanșează conturarea unei vaste documentații imagistice de extremă valoare având incontestabila funcție de memorie a istoriei. Calitatea fotografiei de a imortaliza realitatea existentă la un moment dat îi conferă valențe de martor al trecutului cel puțin egale cu informațiile documentare ale actului scris, pentru anumite perioade de timp. Fără îndoială cunoștințele despre trecutul istoric mai apropiat (secolele XIX, XX) ar fi mult mai sărace și confuze fără acest segment imagistic oferit de fotografie. Comunitatea băimăreană a fost de timpuriu receptivă la noua invenție. Așa cum o dovedesc câteva fotografii din colecțiile noastre, primele imagini cu aspecte din oraș au fost executate în jurul anilor 1860. Printre fotografii de altădată ai orașului Baia Mare îi amintim pe cei ale căror fotografii, reprezentând portrete sau peisaje, se regăsec în patrimoniul muzeului și anume: Elek Kovács care își deshide atelierul în anul 1885 activând până în primele decenii ale secolului XX, Sándor Ürmösi, Károly Lacher, Adolf Gerzon, Máthyás Huszthy care a debutat în fotografie în anul 1905 fiind unul dintre cei mai cunoscuți și apreciați fotografi din Baia Mare, Zoltan Szécsen în perioada interbelică, Zoltan Suba care a practicat această meserie în perioada 1937 - 1977, ambii foști ucenici ai lui Máthyás Huszthy.

Fotografiile care ne redau imagini ale orașului Baia Mare din a doua jumătate a secolului XIX și primele decenii ale secolului XX, au intrat în colecții în perioada 1898 - 1910. Prima donație semnalată este făcută în anul 1898, 29 decembrie, de către Gábor Stoll și constă în două fotografii reprezentând piața veche în jurul anilor 1850 - 1860, păstrate până astăzi și sunt cele mai vechi imagini din oraș cu o reală valoare documentară. Prin intermediul acestora avem o configurare a pieței, colțul de nord-est și latura de vest. Pornind de la aceste imagini avem posibilitatea de a urmări evoluția ei atât în ceea ce privește aspectul cât și funcționalitatea sa (Planșa XIV). Astfel, în decurs de aproape 100 de ani ea se transformă din piața pavată cu pietre de râu și loc de desfășurare a târgurilor anuale (secolul XIX), într-un centru urban modernizat, cu parc amenajat în anii interbelici. În perioada următoare sunt înregistrate alte donații: G. Kovács (1898), G. Schönherr (1903, 1904, 1908), V. Seemayer (1903), A. Smik (1903), J. Kaiser (1903), E. Kovács (1904). Fotografiile care fac obiectul acestor donații, în jur de 100, reprezintă în special piața mare a orașului din diferite unghiuri, străzi din aceeași zonă (Podul Viilor, Crișan, Vasile Lucaciu) și imagini de ansamblu luate fie de pe dealurile din jur fie din turnul „Sfântul Ștefan". Cea mai consistentă donație este aceea a istoricului Gýula Schönherr, de câteva zeci de fotografii. Spre exemplu donația din 29 mai 1904, este consemnată în Inventarul Muzeului orașului Baia Mare, refăcut în perioada 1924 - 1925 astfel: „Priviri din regiunea

Baia Mare şi fotografii cu porturi populare, 24 bucăţi, donaţiune Dl. Iuliu Schönherr". În general imaginile imortalizate pe hârtie fotografică în tehnica specifică timpului au fost încadrate în pass-partou cartonat, unele dintre ele fiind fixate ulterior pe un suport de lemn probabil pentru a le da rezistenţă în timp sau poate din considerente de valorificare prin expunere. Cu siguranţă aceste imagini au fost executate de fotografi băimăreni dar numai una singură păstrează pe verso însemnul autorului respectiv *Ürmösi Sándor, fényképész Nagybányán* (Planşa XV). Pe de altă parte un grupaj de câteva zeci de fotografii reprezentând în principal portrete şi grupuri restrânse de oameni, desigur necunoscuţi, au pe ambele părţi emblema studioului băimărean cu numele autorului, unele fiind şi datate (Planşa XXVIII). Acestea au fost recuperate din fostele ateliere fotografice care au funcţionat în perioada interbelică în Baia Mare, pe străzile Podul Viilor şi Gheorghe Şincai, în anii 1998 - 1999. Ele scot în evidenţă caracterul comercial din perioadele de început ale tehnicilor fotografice.

Revenind la conţinutul tematic al fotografiilor vechi sunt câteva care ne prezintă piaţa mare a oraşului (Piaţa Libertăţii), în timpul desfăşurării târgurilor care se ţineau periodic până în anul 1934, când este amenajat parcul, piaţa mică (Piaţa Păcii) tot în zi de târg (Planşele: XXII, XXIII) sau anumite construcţii care au avut un rol important în viaţa comunităţii locale în această perioadă, precum Turnul „Sfântul Ştefan" şi Hotelul Ştefan. Aceste edificii, care au o istorie a lor foarte interesantă, constituie adevărate elemente ajutătoare pentru înscrierea în timp a multor fotografii. Astfel, pentru turn avem momentul schimbării terminaţiei în contextul unor lucrări de reabilitare demarate în anii 1888 - 1889. Înaintea acestor intervenţii turnul avea un acoperiş de tranziţie, simplu, în patru ape şi cruce în vârf (Planşa XVII), iar după finalizarea acestora, registrul terminal primeşte configuraţia de astăzi (Planşa XVI/3). Pentru Hotelul Ştefan avem momentul schimbării în totalitate a configuraţiei. Construcţia, ridicată în anul 1874 şi modernizată peste câteva decenii, a fost puternic afectată, ca şi alte clădiri din apropiere, de un incendiu de mari proporţii în anul 1905. Edificiul nou, finalizat în anul 1910, în principal cu aceeaşi destinaţie de hotel, are o cu totul altă structură arhitecturală păstrată şi astăzi (Planşele: XV, XXXVI). Oaspeţi de seamă ai oraşului au beneficiat de serviciile acestui hotel în incinta căruia se desfăşurau uneori reprezentaţii teatrale sau expoziţii de pictură băimăreană.

Evoluţia accelerată şi foarte consistentă a aparatelor şi a tehnicii fotografice atrage după sine optimizarea continuă a calităţii imaginilor dar şi diversificarea tematică având în vedere mobilitatea din ce în ce mai facilă. Colecţia de fotografii din patrimoniul muzeului a fost mult dezvoltată în timp prin campanii sistematice de cercetare pe teren începând cu anii 1980. Este perioada în care se conturează o nouă colecţie şi anume aceea de negative pe sticlă, aparate de fotografiat şi accesorii foto. Sutele de plăci fotografice provin din studiourile foştilor fotografi băimăreni îndeosebi Zoltan Szécseny şi Zoltan Suba, acesta din urmă fiind vreme îndelungată un colaborator apopiat al muzeului. Aceste clişee pe sticlă, de dimensiuni standard (6/9 cm, 9/12 cm) reprezintă în principal portrete dar şi câteva aspecte din oraş. Aparatele de fotografiat şi accesoriile au intrat în patrimoniu prin achiziţii, în cea mai mare parte tot de la foşti fotografi, de la persoane pasionate de fotografie, în perioada 1980-1999, sau prin transfer de la Inspectoratul Poliţiei Judeţene Maramureş în anul 2010. Cel mai vechi este un aparat de fotografiat cu burduf în cutie din lemn de cireş datând de la sfârşitul secolului XIX (Planşa XXIX).

Una dintre modalităţile de valorificare a imaginii fotografice, cu semnificaţii documentare în diferite segmente ale istoriei a fost cartea poştală. Important mijloc de comunicare socială, cartea poştală, după prima sa apariţie tipărită la Viena în anul 1869, cunoaşte o evoluţie deosebit de accelerată, dezvoltând în scurt timp reguli internaţionale cu privire la format, aspect şi circulaţie. Un rol însemnat în diversificarea tematică a ilustraţiilor care încep să apară la un moment dat pe aceste cărţi poştale au avut-o meşterii tipografi. Astfel, de la picturi şi desene s-a ajuns la fotografii care, în jurul anilor 1900 reproduceau imagini din oraşe sau peisaje, adăugând în felul acesta comunicării unui mesaj posibilitatea transmiterii şi a unor afinităţi legate de locuri îndrăgite sau plăcute. În scurt timp cărţile poştale ilustrate au făcut obiectul colecţionării lor de către instituţiile specializate iar în perioada anilor 1960 - 1980 de foarte multe persoane fizice. Aceste colecţii au dezvoltat în zilele noastre un nou val foarte puternic de interes faţă de vechile ilustrate, colecţionarii particulari fiind deseori parteneri ai muzeelor în programele de valorificare dar şi de dezvoltare a colecţiilor existente.

Cărțile poştale ilustrate din patrimoniul muzeului au început să se constituie în colecție prin anii 1980. Meritul conturării şi îmbogățirii acesteia îi revine colegului nostru Gheorghe Robescu, muzeograf al secției de istorie în perioada 1978 - 2006, actualmente director al Muzeului Județean de Etnografie şi Artă Populară Maramureş. De altfel, şi colecțiile de clişee pe sticlă, aparate şi accesorii foto, de fotografii din anii comunismului, care vin în completarea fondurilor documentar-istorice contemporane sunt rezultatul activității sale specifice de cercetare şi dezvoltare a patrimoniului muzeal. Pasiunea lui pentru fotografie şi tehnica fotografică este una dintre motivațiile principale alături de cea profesională care a determinat formarea unor colecții de excepție mărind considerabil aria cunoaşterii istorice prin intermediul materialului imagistic. Cele mai vechi cărți poştale ilustrate ne prezintă imagini din parcul oraşului, anii 1909 - 1911 (Planşa XXXI). *Grădina publică,* amenajată în perioada 1840 - 1890 a primit treptat aspectul unui parc bine conturat care a devenit în timp „cea mai frumoasă parte a oraşului nostru declarată şi oficios de stațiune climaterică şi stabiliment de hydroterapie Dr. Wagner", după cum ne spun şi ne arată publicațiile şi imaginile anilor interbelici (Planşa XLVII). Consistent este grupajul ilustratelor din perioada anilor 1920 - 1940 (Planşele XXXIII-LII), care prezintă aspecte din centrul oraşului, imagini de panoramă luate din turnul „Sfântul Ştefan", străzi şi biserici dar şi clădiri personalizate, unele dispărute astăzi (Casa Pocol demolată în anul 1994). Cărțile poştale ilustrate au o dublă valoare documentară, pe de o parte pentru imaginea redată, pe de altă parte pentru informațiile pe care ni le pot oferi textele manuscris sau tipărite nefiind de neglijat nici mărcile poştale şi amprentele ştampilelor de pe verso, care reflectă desfăşurarea evenimențială a istoriei locale. În unele cazuri, pe lângă informațiile tipice regulamentare, sunt imprimate prin tipărire texte care stârnesc chiar amuzamentul. Spre exemplu o carte poştală ce reprezintă Colonia pictorilor cu şcoala de belleárte şi ateliere particulare, din anul 1935, are pe verso imprimat textul unei autentice oferte comerciale cu o uşoară tentă educativă: „Dacă scrieți numai o formulă de politețe exprimată în cinci cuvinte! Taxa poştală e 1 Leu în loc de 3 Lei" (Planşa XLIX). Un alt grupaj de ilustrate prezintă împrejurimi ale oraşului Baia Mare din perioada inter şi postbelică, fie cu importanță minieră (Dealul Crucii) fie de mare atracție turistică şi artistică precum Dealul Florilor sau Ignişul din Munții Gutin (Planşa XLVIII). Baia Mare fiind o importană zonă minieră nu lipsesc din colecții fotografii ale unor exploatări şi instituții miniere sau platforme industriale importante pentru extragerea şi prelucrarea metalelor neferoase (Planşele: LI, LII). În perioada următoare anilor 1950, intensa industrializare demarată de noul regim comunist a avut efecte puternice asupra procesului de urbanizare, oraşul cunoscând treptat extinderea edilitară, îndeosebi spre partea vestică. Grupajul următor prezintă cronologic secvențe din această extindere dar şi imagini din zona veche istorică. Un ultim grupaj este format din câteva fotografii recente cu imagini luate, pe cât a fost posibil, din aceleaşi unghiuri din care a fost privit oraşul de către artiştii sau fotografii de altădată (Planşele LXXVI - LXXX). Aceste colecții de stampe, fotografii şi ilustrate care prin conținutul lor tematic aduc trecutul în prezent, au fost şi sunt deseori puse în valoare, îndeosebi prin expunere temporară, în contextul diferitelor preoiecte culturale constituind o atracție permanentă pentru publicul vizitator.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Alexa T., *Baia Mare -şcoală, colonie sau centru artistic ?,* Rezumatul tezei de doctorat, Cluj Napoca, 1999.

Csoma G., *Baia Mare - 670. Arcuri peste timp. Istoria oraşului Baia Mare între 1918 – 1944,* Baia Mare, 2000.

Iegar D., Sarandi T., *Satu Mare. Amprentele trecutului*, *Szatmárnémeti. A múlt lenyomatai. Satu Mare. Traces of the past*, Satu Mare, 2009.

Krizsán P. P., *Oglinda oraşului Baia Mare - Nagybánya Tükre*, Baia Mare - Nagybánya, 1933.

Mihoc B., Bălan G., *Stampe inedite din colecțiile Muzeului Județean Maramureş,* „Marmatia", II, Baia Mare, 1971.

Meruțiu R., V., *Regiunea Baia Mare - Baia Sprie,* extras din Lucrările Institutului de Geologie al Universității din Cluj 6, 1936.

Feştilă A., Pintilie I., Cădariu I., Sabău I., Achim V., *Monografia municipiului Baia Mare*, I, Baia Mare, 1972

Palmer K., (red.), *Nagybánya és környéké*, Nagybánya,1894

STAMPS, PHOTOGRAPHS AND PICTURE POSTCARDS BELONGING TO THE MUSEUM'S COLLECTIONS

Abstract

An important documentary source completes the information offered by traditional sources, especially by written documents, namely the iconographic background. A section of this background forms the subject of our presentation: special categories made of stamps, photographies and picture postcards, related to the town of Baia Mare's history and which belong to the patrimony of Maramures County Museum of History and Archaeology. The key stone underlying this presentation is a chronological one by both the exhibition, grouped according to thematic composition and by the collection's evolution and development over time. Regardless of the execution's procedure and the support material coming from the 18th and 19th centuries, the majority of the images originates from the old funds of the Municipal Museum of Baia Mare, and their rigorous evidence precedes the 1904 institutional formalization.

The stamps, with a variety of manufacture methods and techniques (drawings, water colors, engravings, graphics, lithographies) form a collection of approximately 30 pieces of which six have as theme the town of Baia Mare. With few exceptions, these pieces have entered into the patrimony of the local museum after 1900. The pictures embody ensemble aspects of the town in the last decades of the 18th century and the early 19th century, from different angles and of course passed through the artist's vision, who was mostly anonymous. Their documentary value is reflected through the reproducing of some long perished buildings, through the reproducing of other buildings in a certain stage of urbanistic evolution and thorugh the uniqueness related to a certain object of the medieval town. In the first half of the 19th century (1829, 1839), a new imaging technique – photography, unleashes the outlining of a vast imagery documentation of extreme value, having the undeniable character of memorizing the history.

The photographs, which display images of Baia Mare in the second half of the 19th century and in the first decades of the 20th century, have entered the collections in the period of 1898-1910. From the early beginning the local community was open-minded towards the discovery of the photographic technique. As some photographs from our collections prove, the first images with perspectives from the town were made around 1860. Starting with these images, we have the possibility to track down the grand central market, regarding both its appearance and functionality. In this manner, within about 100 years, the market transforms itself from a river stones paved market and place of periodical fairs (the 19th century) into a modern urban center, with sidewalks and a park laid out in the inter-war period. One of the means of valuing the photographic image was also the illustrated postcard, which had an important documentary significance in different parts of history. An important mean of social communication, the postcard had its first printed appearance in Vienna in 1869 and had a remarkable fast and diversified evolution.

The picture postcards belonging to the museum's patrimony began to form into a collection by 1980, the oldest ones of them representing images of the local park in the first decade of the 20th century. Quite numerous are the illustrations from the period between 1920 and 1940, which bring forward panoramic views taken from St. Stephen's Tower, streets, churches and original buildings, some of them long vanished. The documentary value's complexity is highlighted, on the one hand due to the rendered image and on the other hand due to the information provided by the manuscripts or prints, but the postage stamps and the verso stamps are either to be neglected, since they all reflect the passage of historical local events. During the years following 1950, the intense industrialization initiated by the new communist regime had strong effects on the urbanization process, the town experiencing a progressive urbanistic expand, especially to the west. Photographs of great documentary value can be distinguished, presenting aspects of the new civic centre while taking shape (Revolution Square) or the main arterial roads and neighborhoods of the town (1960-1970). The illustrations with color images made after 1980 reveal aspects of the historical centre, the old market, streets and different landmarks which nowadays are emblematical historical monuments of the city of Baia Mare. A final grouping consists of a few recent photographs with images which, as far as possible, were taken from the same angles from which the town was seen by the former artists and photographers. These collections of stamps, photographs and picture postcards which through their thematic content bring the past to the present, were and are still often put to value, especially through temporary exhibitions, in the context of different projects that are a permanent attraction for the visitors.

Nagy-Bania, von der Westseite.

STAMPE

Planşa I

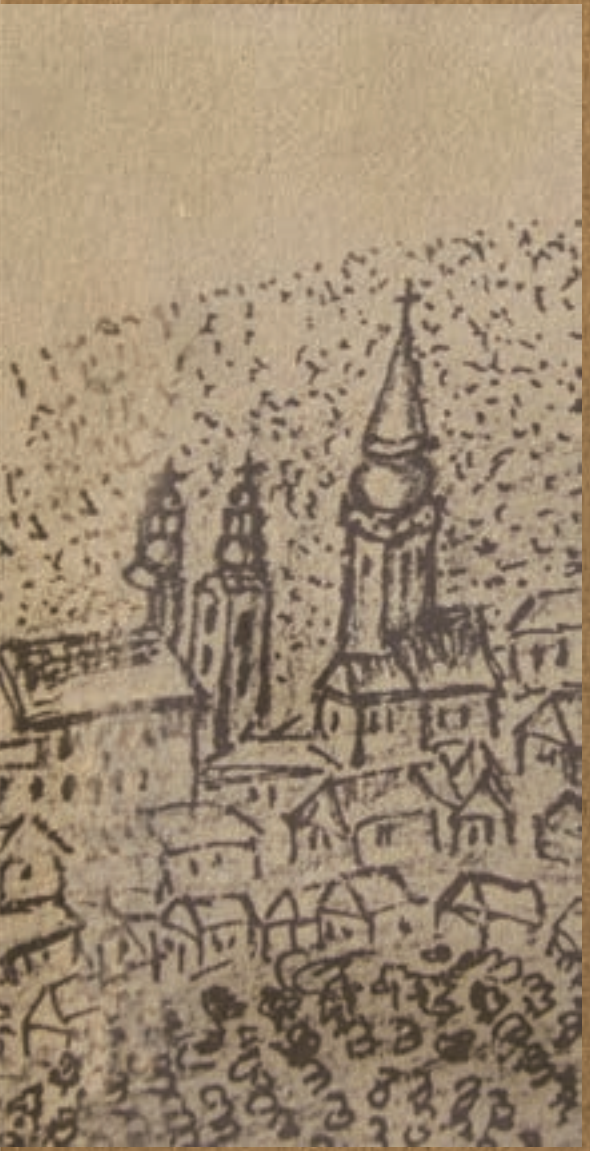

Ansicht gegen den Kekóbeaier Brau: Haus, Dorf Thatfalla, und der Kay: Bergstadt Neygbanien in Ober: Ungarn

Planşa II

MILLESIMO QUINGENTESIMO QUINQUAGESIMO TERTIO
LIBERA REGIA QVE CIVITAS NAGY-BANYA

1

LIBERA REGIA QVE CIVITAS NAGY=BANYA

Pl. III

2

Pl. **IV**

Pl. V

Pl. **VI**

1

2

3

1

2

Pl. **VIII**

1

2

Pl. **IX**

Pl. **X**

FOTOGRAFII

1

2

3

1

2

1

2

1

2

1

2

3

Pl. **XVII**

1

2

Pl. **XVIII**

1

2

1

2

Pl. **XXI**

Pl. **XXII**

1

2

Pl. **XXIII**

1

2

Pl. **XXV**

1

2

3

1

2

3

Pl. **XXVII**

1

Fényképek N. Bányán
E. KOVÁCS K NAGY BÁNYÁN
Kovács N. Bányán
Nagy-Bánya
Huszthy Mihály
Nagybánya

2

3

Fényképek N. Bányán

4

E. KOVÁCS K NAGY BÁNYÁN

Fotografie
von
in
Nagy Banya
Szamargasse No 51

5

6

7

1

2

3

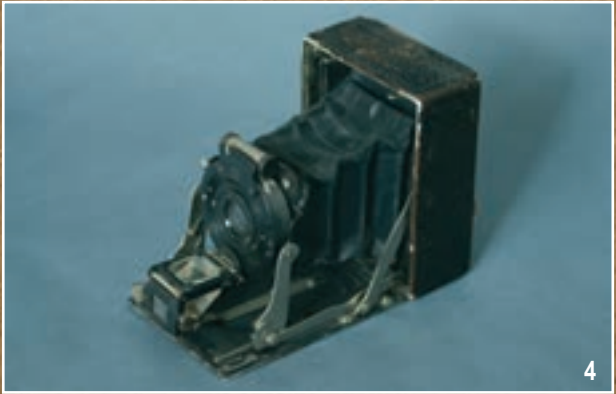
4

SUPERB
7

5

6

Participanţii congresului fotografilor din România Cluj, 8. XI. 1922.

A romániai fényképészek kongresszusán résztvevők, Kolozsvár, 1922 nov. 8.

Die Teilnehmer an dem rumänischen Fotografen Kongresse in Klausenburg, am 8. Nov. 1922.

Nagy C. Bábi L. Salomon Z. Teodorovici Horváth B. Sărăţean V.

Gyulai F. Miniovsky F. Wolfbauer J. Pelle Z.

Szabó F. Szabó T. Papp I. Antoni J. Szarvady K. Ehrlich M. Gárdi J. Luka B. Näffer D. Kovács J. Bach A.

Pozsár J. Lepesné Lerky J. Haszky M. Jankovics O. Pauk W. Herczeg M. Haszky Z. Horváth B. Cs. Nagy B.

Molnár J. Szemlér J. Dudky F. Fukszb J. Szabó M.

Pl. XXX

1

2

FOTOGRAFII ȘI CĂRȚI POȘTALE ILUSTRATE

1

2

1

2

3

Nagybánya
Róm. kat. templom

1

BAIA-MARE — NAGYBÁNYA
Biserica rom. cat. — Rom. kat. templom

2

Baia-Mare — Nagybánya
Vedere generală — Látkép

1

Baia-Mare — Nagybánya
Vedere generală — látkép

2

Baia-Mare — Nagybánya
Hotel »Ştefan Vodă« szálloda

1

32 Nagybánya — Istvan Vajda szálloda

2

Pl. **XXXVII**

Pl. **XXXVIII**

1

2

Baia-Mare
Liceul Gheorghe Şincai

1

Baia Mare — Nagybánya
Casa Pocol — Pocol-ház

2

BAIA-MARE — NAGYBÁNYA

Vedere — Látkép

1

2

1 2

1

2

Baia-mare Vedere generală
Nagybánya Látképe

Baia-mare — Nagybánya

1

Baia-Mare
Parcul Reg. Maria — Ligeti részlet

2

Pl. **XLVII**

1

2

Baia-Mare
Şcoala de pictură

1

România
Dacă scrieţi numai o formulă de
politeţă exprimată în cinci cuvinte.
Taxa postală e 1 Leu
în loc de 3 Lei

2

3

1

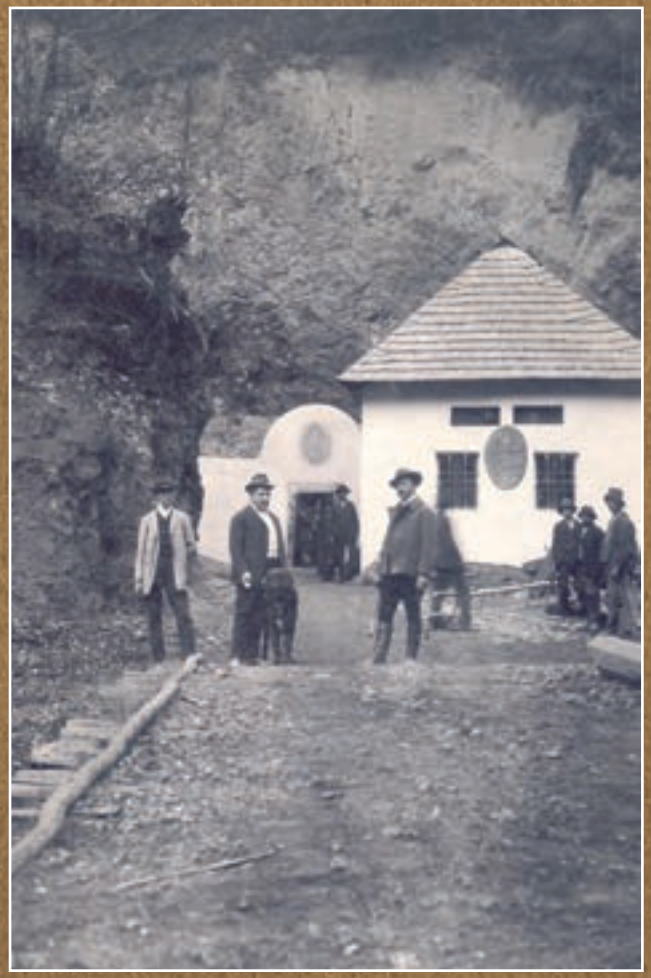

2

1

2

3

1

2

3

4

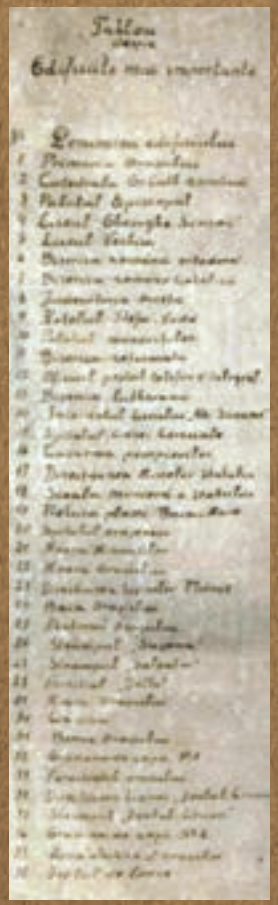
Tablou
Edificiile mai importante

1

Planul de situatie
al orasului
Baia-Mare.

2

1

2

FOTOGRAFII ȘI CĂRȚI POȘTALE ILUSTRATE

1

2

1

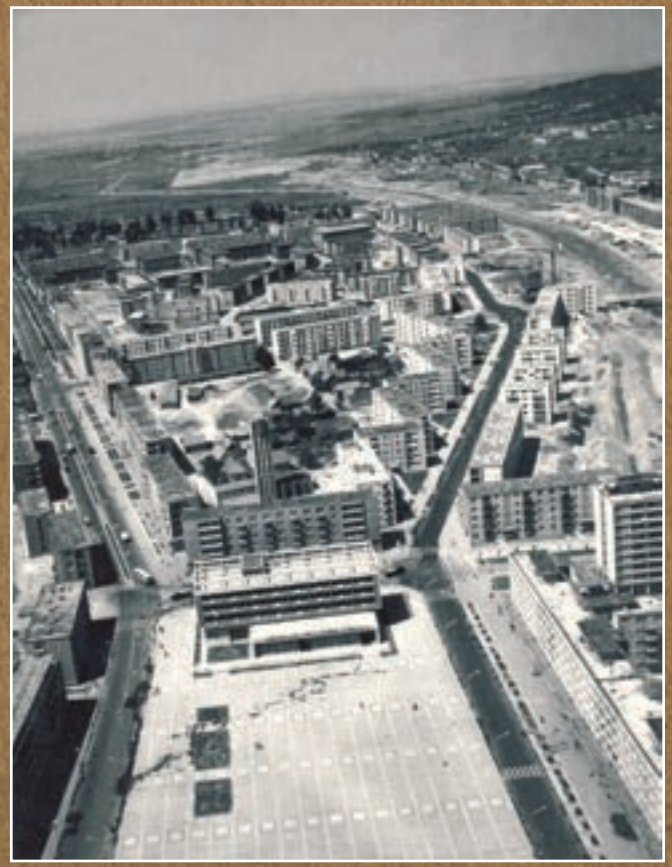

2

1

2

3

4

5

1

2

1

2

1

2

1

2

3

4

1

2

1

2

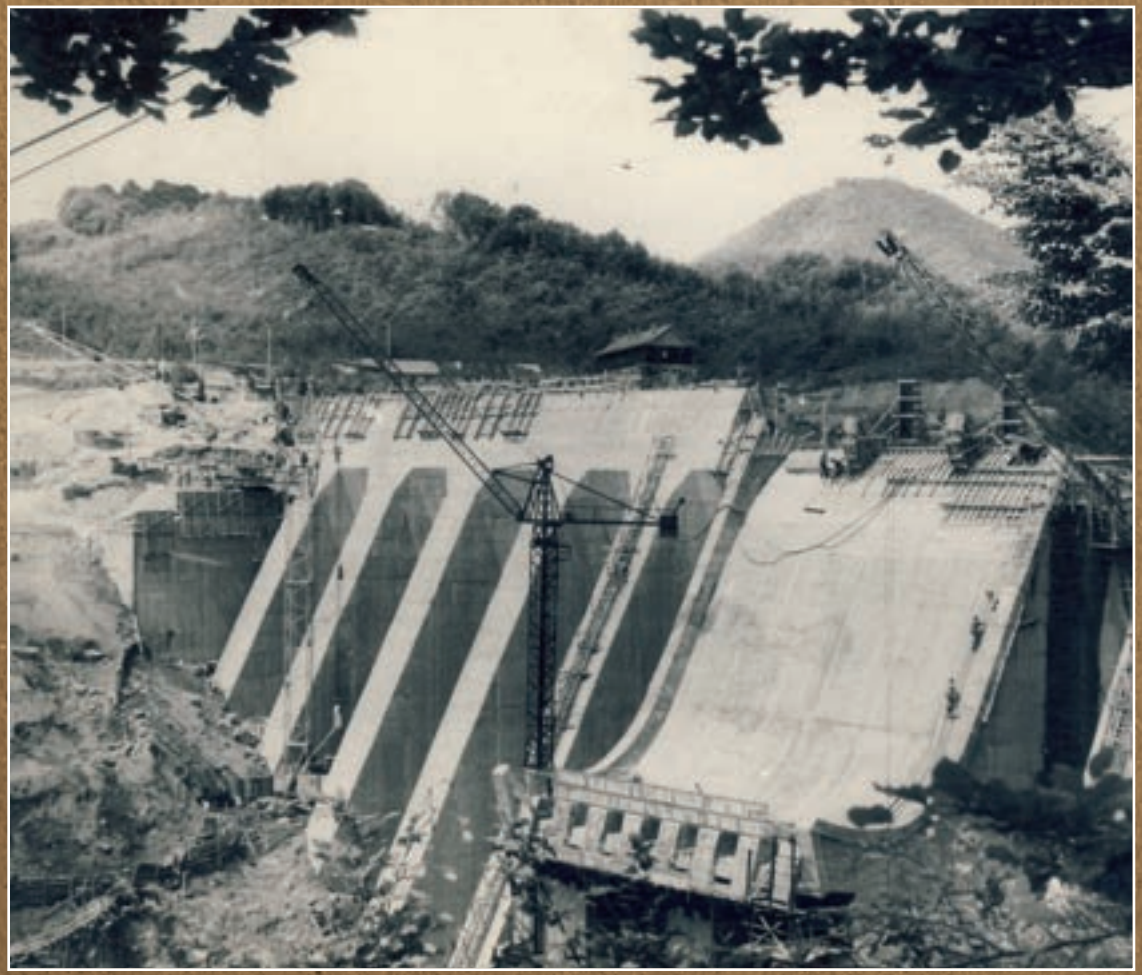

1

2

1

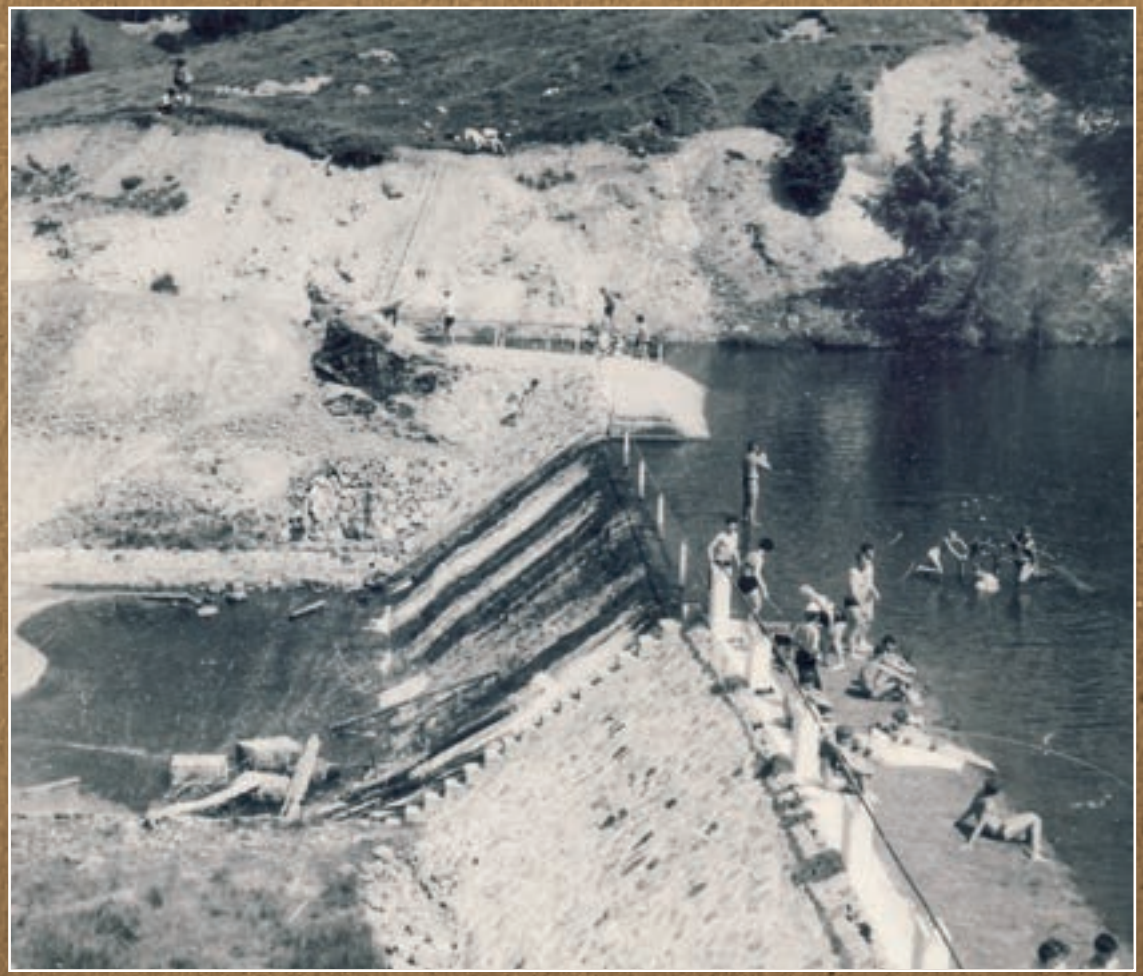

2

1

2

3

1

2

3

4

1

2

3

4

1

2

1

2

1

2

1

2

3

4

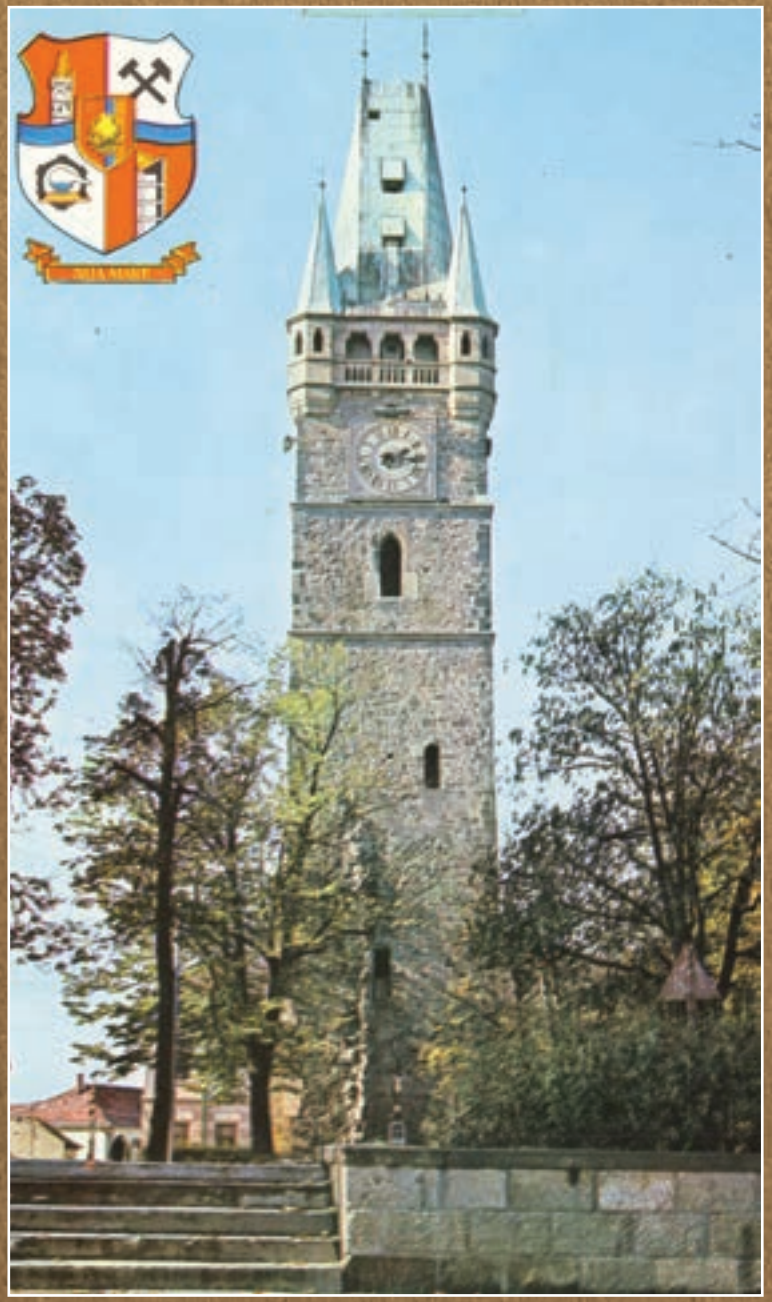

1

2

1

2

3

4

5

6

1

2

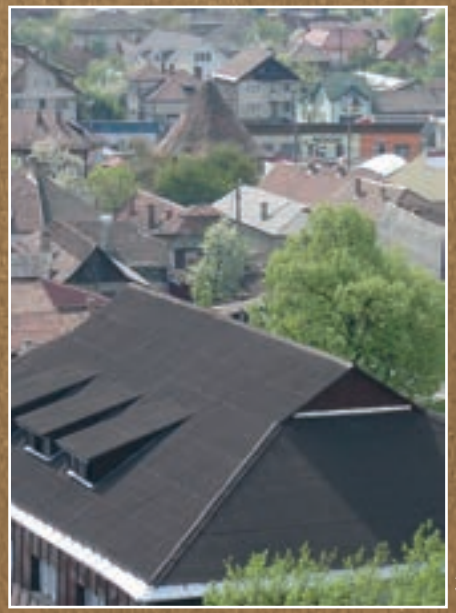

3

4

Pl. **LXXVII**

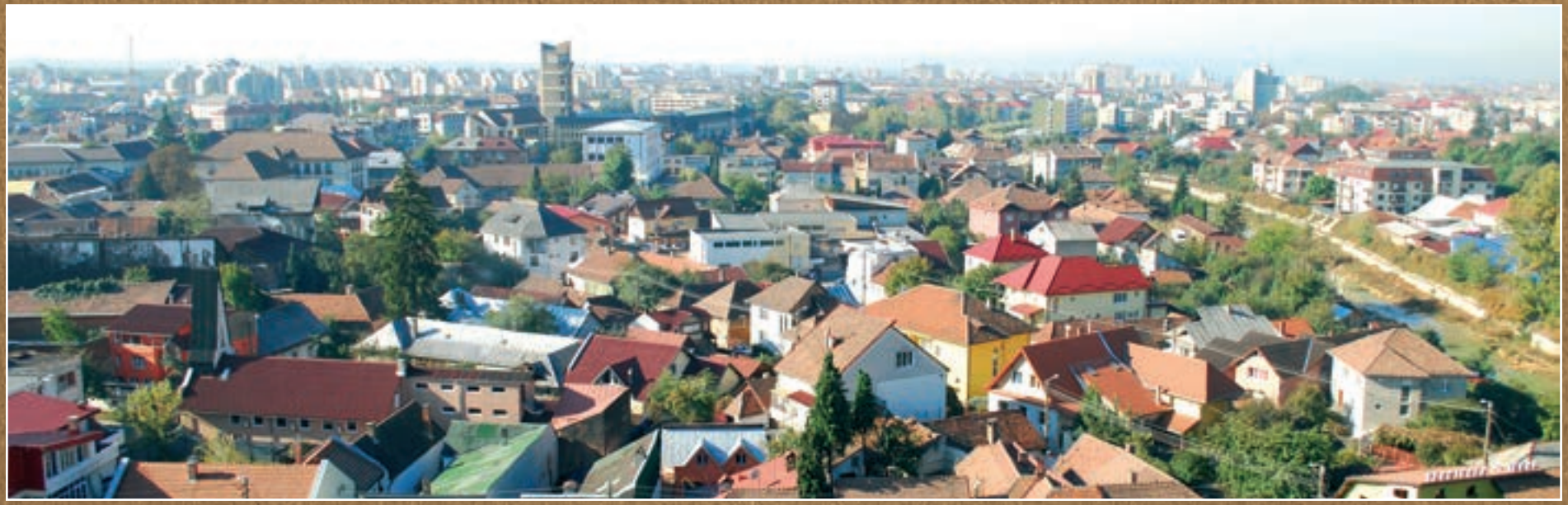

1

2

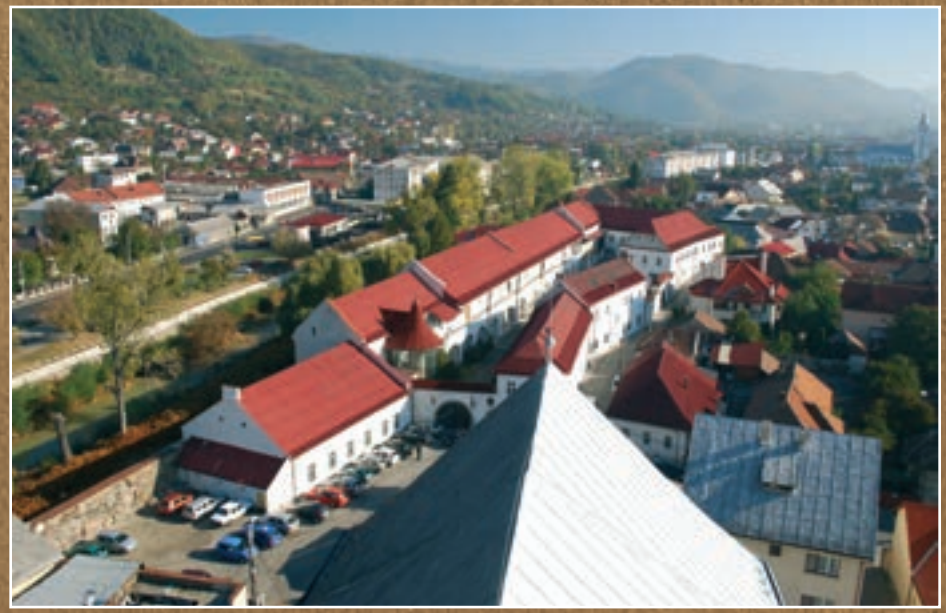

3

1

2

3

4

5

6

1

2

3

EXPLICAȚIA PLANŞELOR

STAMPE
(a doua jumătate a secolului XVIII - prima jumătate a secolului XIX)

Planşa I. Imagine de ansamblu a oraşului Baia Mare dinspre vest, sfârşitul secolului XVIII, (25, 5/16, 5 cm), Nr. inv. IF 742.

Planşa II. Vedere spre vechea berărie din Baia Sprie, satul Tăuții de Sus şi oraşul minier regal Baia Mare, 12 iunie 1787, autor: Franz Freyherr von Haklberg und Landau, (53/37 cm).

Planşa III. 1-2. Scenă alegorică în care se regăsesc planul şi simboluri ale oraşului Baia Mare, sfârşitul secolului XVIII, (39/26, 5 cm), Nr. inv. IF 738, (inedit).

Planşa IV. 1. Imagine de ansamblu a oraşului Baia Sprie, sfârşitul secolului XVIII, (32, 2/24 cm), Nr. inv. IF 741.

Planşa V. 1. Localitatea Tăuții de Sus, sfârşitul secolului XVIII, (32/26,1 cm), Nr. inv. IF 743, (inedit).

Planşa VI. 1. Poarta Podului (Poarta de nord a oraşului), acuarelă, 1802, (34, 6/27, 3 cm), Nr. inv. IF 4600.

Planşa VII. 1-3. Poarta podului, acuarelă, 1802, detalii.

Planşa VIII. 1, 2. Plan topografic al zonei Baia Mare, 1809, autor: Franz Freyherr von Haklberg und Landau, (62/47 cm), Nr. inv. IF 726, (inedit).

Planşa IX. 1. Plan topografic a zonei Baia Mare, 1809, vedere de ansamblu a oraşului Baia Mare, detaliu; **2.** Plan topografic a zonei Baia Mare, 1809, registrul inferior, detaliu.

Planşa X. Ruinele bisericii gotice „Sfântul Ştefan" şi turnul-clopotniță, desen în creion, 1842, autor: Zsigmond Pap, (46/35, 9 cm), Nr. inv. IF 733.

FOTOGRAFII
(a doua jumătate a secoluluii XIX)

Planşa XI. Vedere panoramică spre nord, a doua jumătate a secolului XIX, (16/21 cm), Nr. inv IM 251.

Planşa XII. 1. Împrejurimi ale oraşului, sfârşitul secolului XIX, (11, 5/18, 5 cm), Nr. inv. IM 254; **2.** Ştampila Muzeului oraşului Baia Mare; **3.** Imagine de ansamblu de pe Dealul Florilor, sfârşitul secolului XIX, (24/16 cm), Nr. inv. IM 249.

Planşa XIII. 1. Vedere panoramică spre Dealul Crucii, sfârşitul secolului XIX, (34/27 cm), Nr. inv. IM 261; **2.** Panoramă spre nord-est, sfârşitul secolului XIX, (18/14 cm), Nr. inv IM 235.

Planşa XIV. 1. Piața Libertății, colțul de nord-est, anii 1860, (17, 5/12 cm), Nr. inv. IM 255; **2.** Piața Libertății, colțul de nord-vest, sfârşitul secolului XIX, (20, 5/15 cm), Nr. inv. IM 256.

Planşa XV. Piața Libertății, latura de vest, sfârşitul secolului XIX, autor: fotograful băimărean Sandor Űrmösi (22, 5/17 cm), Nr. IM 232.

Planşa XVI. 1. Piața Libertății, latura de sud, a doua jumătate a secolului XIX (în jurul anilor 1880), (20/14 cm), Nr. IM 239; **2.** Piața Libertății, colțul sud-est, a doua jumătate a secolului XIX (în jurul anilor 1880), (20/15 cm), Nr. inv. IM 244; **3.** Piața Libertății, latura de sud, 1899 (după lucrările de reabilitare a turnului „Sfântul Ştefan" din anii 1888-1889), (18/14 cm), Nr. inv. IM 242.

Planşa XVII. Piața Cetății, a doua jumătate a secolului XIX (în jurul anilor 1880), (21, 2/15, 6 cm), Nr. inv. IM 237.

Planşa XVIII. 1, 2. Strada Crişan, a doua jumătate a secolului XIX (în jurul anilor 1880), (20, 9/15,8 cm), Nr. inv. IM 246.

Planşa XIX. 1, 2. Strada Podul Viilor, a doua jumătate a secolului XIX (în jurul anilor 1880),

(21, 9/18 cm), Nr. inv. IM 239.

Planşa XX. 1. Strada Vasile Lucaciu, sfârşitul secolului XIX - începutul secolului XX, (19/14 cm), Nr. inv. IM 247; **2.** Strada 1 Mai, sfârşitul secolului XIX - începutul secolului XX, Nr. inv. IC 8584.

Planşa XXI. Pompieri în exercițiu, incinta Gimnaziului superior de stat (azi Şcoala „Petre Dulfu"), sfârşitul secolului XIX, (16, 1/21, 5 cm), Nr. inv. IM 253.

Planşa XXII. Piața Libertății, zi de târg, sfârşitul secolului XIX, (27/10 cm), Nr. IM 234.

Planşa XXIII. 1. Piața Libertății, zi de târg, sfârşitul secolului XIX, (14,1/8,4 cm), Nr. IM 244; **2.** Piața Păcii (piața mică), zi de târg („vînzători de oale"), sfârşitul secolului XIX, (14/10 cm), Nr. inv. IM 256.

Planşa XXIV. 1. Valea Roşie, sfârşitul secolului XIX, (17/12 cm), Nr. inv. IM 248; **2.** Monetăria oraşului dinspre râul Săsar, sfârşitul secolului XIX, (17/12cm), Nr. inv. IM 254.

Planşa XXV. Loc de agrement (patinoar), cimitirul romano-catolic şi Capela Rozalia, sfârşitul secolului XIX, (22/16 cm), Nr. inv. IM 250.

Planşa XXVI. 1, Turnul „Sfântul Ştefan" înaintea începerii lucrărilor de reabilitare din 1888-1889, (20/13, 5 cm), Nr. inv. IM 236; **2.** Turnul „Sfântul Ştefan", latura de sud, sfârşitul secolului XIX, (13, 5/17 cm), Nr. inv. IM 237; **3.** Turnul Măcelarilor (Bastionul de Muniții), fotografie realizată după clişeu pe sticlă, sfârşitul secolului XIX.

Planşa XXVII. 1. Vestigii din vechea biserică gotică vizibile pe latura de vest a turnului „Sfântul Ştefan", sfârşitul secolului XIX, (23/19 cm), Nr. inv. IM 243; **2.** "Tabla Roland", basorelief pe latura de sud a turnului „Sfântul Ştefan", sfârşitul secolului XIX, (21/15 cm), Nr. inv. IM 240; **3.** Detaliu de arhitectură gotică (rozetă) pe latura de vest a turnului „Sfântul Ştefan", (20/15 cm), Nr. inv. IM 242.

Planşa XXIVIII. 1-5. Fotografii şi fotografi băimăreni, sfârşitul secolului XIX - începutul secolului XX; **6.** Placă memorială Gyula Schönherr (1864-1908), negativ pe sticlă; **7.** Grupaj cu negative pe sticlă.

Planşa XXIX. 1. Aparat de copiat negative pe sticlă care a aparținut fotografului băimărean Zoltan Suba; **2.** Aparat cu burduf în cutie din lemn de cireş, a doua jumătate a secolului XIX; **3-7.** Aparate de fotografiat, sfârşitul secolului XIX - prima jumătate a secolului XX.

Planşa XXX. Participanți la lucrările primului congres al fotografilor din România, Cluj, 8 noiembrie, 1922, Nr. inv. IM 1388, (inedit).

FOTOGRAFII, CĂRȚI POŞTALE ILUSTRATE
(prima jumătate a secolului XX)

Planşa XXXI. 1. Parcul municipal „Regina Maria" (Parcul Széchenyi), zonă de deal şi alee pietonală, carte poştală ilustrată, 1909, (inedit); **2.** Parcul municipal (Parcul Széchenyi), carte poştală ilustrată, primele decenii ale secolului XX.

Planşa XXXII. 1, 2. Piața Libertății, fotografii, primele decenii ale secolului XX.

Planşa XXXIII. 1. Piața Păcii, carte poştală ilustrată, primele decenii ale secolului XX; **2.** Piața Libertății, colțul de nord-vest; carte poştală ilustrată, 1919-1922; **3.** Timbru poştal *Asistența Socială,* 10 Bani, 1921 (face parte din seria emisă în perioada 1921-1928; Timbru poştal cu efigia regelui României Ferdinand I, 50 Bani, 1920 (face parte din seria nouă tipărită la Bucureşti pe hârtie de război în perioada 1920-1927).

Planşa XXXIV. 1. Biserica romano-catolică „Sfânta Treime" (1717-1720) privită din foişorul turnului „Sfântul Ştefan", carte poştală ilustrată, prima jumătate a seolului XX, textul de pe verso este datat 1949; **2.** Imagine panoramică din turnul „Sfântul Ştefan", carte poştală ilustrată, 1930.

Planşa XXXV. 1. Piața Libertății în peisajul dealurilor dinspre nord, carte poştală ilustrată, 1927; **2.** Vedere generală spre nord-est, carte poştală ilustrată, 1925.

Planşa XXXVI. 1. Piața Libertății, Hotelul Ştefan, carte poştală ilustrată, 1927, **2.** Piața Libertății, Hotelul Ştefan şi parcul nou amenajat, fotografie, perioada interbelică.

Planşa XXXVII. Piața Libertății privită din turnul-clopotniță a Bisericii reformate, carte poştală ilustrată, 1930.

Planşa XXXVIII. Piața Libertății,vedere de ansamblu, carte poştală ilustrată, 1930.

Planşa XXXIX. 1, 2. Piața Libertății, latura de nord şi nord-est, fotografii, primele decenii ale secolului XX, Nr. inv. IM 2156, IM 2157.

Planşa XL. 1. Colegiul Național „Gheorghe Şincai", primul liceu românesc (1919–1920)), carte poştală ilustrată, anii 1930; **2.** Casa Pocol (1903), reşedința lui Alexiu Pocol (1871-1935), proprietar de mine, senator şi primar de Baia Mare, imobil demolat în anul 1994, fotografie,

prima jumătate a secolului XX.

Planşa XLI. Imagine de ansamblu spre nord, carte poştală ilustrată, 1930.

Planşa XLII. 1. Strada Crişan, carte poştală ilustrată, primele decenii ale secolului XX; **2.** Turnul „Sfântul Ştefan", carte poştală ilustrată, perioada interbelică.

Planşa XLIII. 1. Strada Vasile Lucaciu, carte poştală ilustrată, 1925; **2.** Biserica românească greco-catolică de pe strada. Vasile Lucaciu, după finalizarea construcției în anul 1911, în prezent Catedrala ortodoxă.

Planşa XLIV. 1. Piața Libertății, vedere spre nord, carte poştală ilustrată, 1944; **2.** Biserica reformată (1792-1809), carte poştală ilustrată, 1941.

Planşa XLV. Vedere generală, zona străzii Vasile Lucaciu văzută din turnul „Sfântul Ştefan", carte poştală ilustrată, 1928.

Planşa XLVI. 1, 2. Parcul municipal (Parcul „Regina Maria"), cărți poştale ilustrate, perioada interbelică.

Planşa XLVII. Sanatoriul Wagner, carte poştală ilustrată, 1926.

Planşa XLVIII. 1. Vârful Rozalia (Igniş), carte poştală ilustrată, perioada interbelică; **2**. Dealul Crucii, carte poştală ilustrată, 1925.

Planşa XLIX. 1, Şcoala băimăreană de pictură, carte poştală ilustrată, 1935; **2.** Text cu ofertă publicitară tipărit pe verso; **3**. Şcoala băimăreană de pictură, fotografie, perioada interbelică.

Planşa L. 1, 2. Complex minier pe Valea Borcutului (mina particulară Pocol), fotografii, primele decenii ale secolului XX, Nr. inv. IM 1469, IM 1470.

Planşa LI. 1. Monetăria şi Direcția minelor Baia Mare, fotografie, sfârşitul secolului XIX; **2.** Direcția minelor şi uzinelor metalurgice Baia Mare, fotografie, primele decenii ale secolului XX; **3.** Rafinăria de aur Baia Mare (1933-1967), fotografie, mijlocul secolului XX.

Planşa LII. 1. Fabrica de sticlă Rhényi, carte poştală ilustrată, începutul secolului XX; **2-4.** Aspecte din interiorul Fabricii de acid sulfuric şi produse chimice Phoenix, fotografii din colecția de minerit, perioada interbelică, Nr. inv. 325, 336, 295.

Planşa LIII. 1, 2. Plan de situație al orașului Baia Mare, scara 1: 5260, 1934, Nr. inv. IC 209.

FOTOGRAFII, CĂRȚI POŞTALE ILUSTRATE
(a doua jumătate jumătate a secolului XX)

Planşa LIV. 1. Râul Săsar în perioada premergătoare lucrărilor de îndiguire, zona străzii George Coşbuc, fotografie, anii 1960; **2.** Lucrări de consolidare a malurilor Săsarului, fotografie, anii 1950-1955 (inedit).

Planşa LV. 1. Punte de cale ferată peste râul Săsar, fotografie, anii 1965; **2.** Punte peste râul Săsar, fotografie, anii 1965.

Planşa LVI. 1. Panoramă, zona Bulevardul Unirii, fotografie, AGERPRESS, anii 1970; **2.** Imagine panoramică spre vest, fotografie AGERPRESS, anii 1970.

Planşa LVII. 1. Bulevardul Bucureşti, fotografie, anii 1950-1960; **2.** Bulevardul Bucureşti în timpul reconstrucției, anii 1960-1965; **3.** Intersecția străzilor George Coşbuc şi Unirii în timpul reconstrucției (zona gării vechi), fotografie, autor: Ioan Chioran, 1962; **4.** Bulevardul Bucureşti, fotografie, anii 1965-1970; **5.** Bulevardul Culturii, fotografie, anii 1965.

Planşa LVIII. 1. Piața Revoluției, fotografie, anii 1965; **2.** Bulevardul Bucureşti, fotografie, anii 1965-1970.

Planşa LIX. 1. Piața Revoluției, demonstrații prilejuite de Ziua Națională a României (23 August), fotografie, 1965; **2.** Piața Revoluției, fotografie, anii 1965.

Planşa LX. 1. Piața Libertății, stație de taxiuri, fotografie, anii 1960, (inedit); **2.** Parcul de maşini al orașului, fotografie, anii 1960-1965..

Planşa LXI. 1, 2. Gara veche, fotografii, anii 1965; **3**. Vagon cu 37 de locuri, fotografie, anii 1965; **4.** Locomotivă cu aburi, fotografie, anii 1965.

Planşa LXII. 1. Primul elicopter la Baia Mare, fotografie, anii 1960-1964, (inedit); **2.** Panorama orașului spre nord, fotografie aeriană, anii 1965.

Planşa LXIII. 1, 2. Monumentul Ostaşului Român, opera sculptorului Andrei Ostap, arhitect Anton Dâmboianu (1959), fotografie, anii 1965, (inedit).

Planşa LXIV. 1. Barajul lacului de acumulare Strâmtori-Firiza în perioada de construcție, fotografie, anii 1960**; 2.** Barajul lacului de acumulare Strâmtori -Firiza**,** în faza terminală a construcției, fotografie, 1963.

Planşa LXV. 1, 2. Lacul de acumulare şi barajul Izvoare (azi în paragină), fotografie, anii 1970, (inedit).

Planşa LXVI. 1, 2. Piața Revoluției, fotogra-

fii, anii 1965-1970; **3.** Intersecția Bulevardul Bucureşti cu Bulevardul Unirii, fotografie AGERPRESS, anii 1970-1980.

Planşa LXVII. 1, 2. Bulevardul Unirii, fotografii, anii 1970; **3.** Strada George Coşbuc, fotografie, 1968; **4.** Cartierul Săsar, fotografie, anii 1970.

Planşa LXVIII. 1. Hotel Rivulus (Hotel Bucureşti), carte poştală ilustrată, anii 1980; 2. Hotel Carpați (Hotel Gutinul), fotografie, anii 1980; **3.** Zona Bulevardul Unirii, fotografie, anii 1980; **4.** Hotel Mara, fotografie, anii 1985.

Planşa LXIX. 1. Cartierul Săsar, vedere dinspre vest, fotografie, anii 1970; **2.** Spitalul Județean de Urgență „Dr. Constantin Opriş", construit în perioada 1969-1971, fotgrafie, 1973.

Planşa LXX. Piața Libertății, vedere spre nord, carte poştală ilustrată, anii 1970-1975.

Planşa LXXI. 1. Panoramă spre est, carte poştală ilustrată, anii 1975-1980; **2.** Imagine panoramică spre vest, carte poştală ilustrată, anii 1975-1980.

Planşa LXXII. 1. Palatul administrativ al județului Maramureş (edificiu finalizat în anul 1970, arhitect Mircea Alifanti), carte poştală ilustrată, anii 1980. **2.** Sediul administrativ al regiunii Maramureş (1955-1968) şi al județului Maramureş (1968-1970), în prezent sediul Companiei Naționale a Metalelor Prețioase şi Neferoase REMIN SA Baia Mare, fotografie, anii 1980.

Planşa LXXIII. 1. Complexul hotel-cinematograf „Minerul" din Piața Libertății, carte poştală ilustrată, anii 1975-1980; **2.** Piața Libertății, fotografie, anii 1975-1980; **3.** Strada Gheorghe Şincai, fotografie, anii 1975-1980; **4.** Piața Libertății, fotografie, anii 1975-1980.

Planşa LXXIV. 1. Turnul „Sfântul Ştefan" dinspre est, carte poştală ilustrată, anii 1970-1980; **2.** Turnul „Sfântul Ştefan" dinspre sud-vest, carte poştală ilustrată, anii 1970-1980.

Planşa LXXV. 1-5. Piața Libertății, fotografii de reportaj, anii 1970 (inedit); **6.** Dezafectarea Monumentului ostaşului sovietic (inaugurat în anul 1954), amplasat în Piața Libertății, fotografie, autor: Traian Ursu, 1999 (inedit).

FOTOGRAFII

(primul deceniu al secolului XXI)

Planşa LXXVI. 1. Vedere panoramică spre est din foişorul turnului „Sfântul Ştefan", autor: Zamfir Şomcutean, 2007; **2.** Piața Libertății privită din turnul Bisericii reformate, autor: Zamfir Şomcutean, 2011; **3.** Imagine panoramică spre sud, autor: Zamfir Şomcutean, 2007; **4.** Imagine spre zona industrială care cuprinde şi coşul de dispersie (350 m) a cărui construcție a fost finalizată în anul 1994, autor: Zamfir Şomcutean, 2007.

Planşa LXXVII. Zona străzii Podul Viilor privită din foişorul turnului „Sfântul Ştefan", autor: Zamfir Şomcutean, 2007.

Planşa LXXVIII. 1. Vedere panoramică spre vest din turnul Bisericii reformate, autor: Zamfir Şomcutean, 2011; **2**. Vedere panoramică spre nord, din turnul Bisericii reformate, autor: Zamfir Şomcutean, 2011; **3.** Imagine de ansamblu spre nord-est, în prim plan sediul Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, edificiu în care au funcționat monetăria şi importante instituții miniere, autor: Zamfir Şomcutean, 2011.

Planşa LXXIX. 1-4. Turnul Măcelarilor şi incinta, obiectiv istoric restaurat şi revitalizat în perioada 2009-2011, autor: Zamfir. Şomcutean; **5.** Turnul „Sfântul Ştefan" în timpul desfăşurării lucrărilor de restaurare, autor: Marius Câmpeanu, 2008; **6.** Turnul „Sfântul Ştefan" astăzi, autor: Zamfir Şomcutean, 2011.

Planşa LXXX. 1. Piața Libertății, vedere panoramică dinspre vest, autor: Zamfir Şomcutean, 2011; **2.** Centrul istoric Baia Mare, segment din latura de nord, autor: Zamfir Şomcutean, 2010; **3.** Strada Vasile Lucaciu, autor: Zamfir Şomcutean, 2011.

CUPRINS

VIOREL RUSU, *Secvențe băimărene reflectate în documentele scrise şi iconografice*.....**3**
Secquences picturing Baia Mare, captured in written documents and iconography (Abstract).....**8**

LUCIA POP, *Stampe, fotografii şi cărți poştale ilustrate din colecțiile muzeului* **9**
Stamps, photographs and picture postcards belonging to the museum's collections (Abstract).....**14**

PLANŞE I - LXXX **15**

EXPLICAȚIA PLANŞELOR **96**

Tipar:

Baia Mare, jud. Maramureş, Str. Dacia nr. 4
Tel./Fax: 0262 211 118
e-mail: eurotipbm@yahoo.com
www.eurotip.ro